

Acésta fóia ese
cate 3 róle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 20.

Brasiovu 15. Octombre 1874.

Anulu VII.

S u m a r i u : Procesu verbale alu adunarei gen. (Fine.) — Despre cauzele miseriei poporului romanescu, urmarile ei et incer-
carea de a le delaturá. — Fragmente dein istoria regimentului alu II-lea romanescu granitariusu transilvanu. — Procesu verbale
alu comitetului. — Contribniri pentru fondulu Academiei. — Bibliografia.

Ad. Nr. 196—1874.

Procesu verbale

susceputu in siedinti'a II. a adunarei generali anuali, tienute de
asoc. trans. pentru literatur'a rom. si cultur'a poporului rom. in
opidulu Dev'a la 10. Aug. 1874 in biseric'a romana gr. or.

(Fine.)

XXV. Referentele procede la representatiunea
subcomitetului clusianu, urgitatória, cá pentru salutarele
propuneri facute de secretariulu minist. L. Vajd'a, si
acceptate inca in adunarea gen. gherlana dein
1868, adunarea gen. se binevoiésca a dispune, cá
acelea càtu mai curendu se se esecute in deplinulu
loru coprinsu.

Comisiunea apróba pasii facti pàna acumu
dein partea comitetului spre realisarea loru, totuodata
aderéza la dorinti'a subcomitetului clusianu; dreptu aceea
continuarea esecutarei aceluor propuneri o recomanda
cu tóta caldur'a si cu acelu adausu, cá in oftatele
carti poporali se se pertracte si propuna cu descli-
nita grigia economi'a, si preste totu asociatiunea se
tinda la crearea unei literature poporali, provocandu
pre barbati nostrii carturari, a scrie diferite studia
economice, istorice, morali scl. pentru poporu, si por-
tandu spesele tiparirii aceluora cu tóte drepturile de
proprietariu; pre urma comisiunea mai propune, cá
asociatiunea se recomande spre sprijinire fóia „Eco-
nomulu“ dein Blasiu, care imple la noi una lacuna
semtita.

Dupace prof. Greg. Silasi recomanda asisderea
cu caldura propunerile atense, aratandu càtu de
usioru suntu de esecutatu, citandu si ilustrandu cu
exemple mai multe puncte dein ele, si indigitandu,
ca proprie adausulu comisiunei, de a se tracta in
cartile poporali ilustrate cu preferintia ramulu eco-
nomicu, inca se coprinde in acele propuneri publi-
cate pre largu in „Transilvania“ dein 1870; dupace
mai incolo Dr. Iosifu Hodosiu se dechiara asemenea
de acordu cu cele recomandate de comisiune, adu-
narea generale primesce intru tóte propunerea comi-
siunei preindigitate.

XXVI. Ajunge la ordine propunerea lui Acs.
Severu, cá adunarea gen. se insarcine pre comitetu,
cá sumele mai curenti ale fondurilor asociatiunei
depusé spre fructificare la cass'a de pastrare dein

Sibiiu, ce dau numai 5—6 la suta, cum si sumele
cari voru intra de acf inainte, se le elóce la institu-
tulu „Albin'a“, care da procente mai mari si totu
asemeni garantie. La recomandarea comisiunei pro-
punerea se accepta cu unanimitate.

XXVII. Reportatoriulu urméza cu prim'a dein
propunerile insinuate de prof. Dr. Silasi, ce suna:
asociatiunea se recerce pre ven. ordinariate romane
gr. cat. si gr. or., cá púnendu-se in cointielegere si
cerendu permissiunea inaltului guvern, in esamenele
miroteiloru se suscépa si urmatórele punte: a) déca
scie mirele si mirés'a scrie si ceti; b) déca mirele
póte arata una anumita suma de altoi altoiti de den-
sulu; ér' mirés'a se pricepa la cultivare gradinutiei
de legume.

Comisiunea crede, cà motiunea acésta e nereá-
lisabile, deci pentru presente nu o póte recomanda;
contra ei suntu si Dr. I. Hodosiu, protopopulu S.
Balintu, Acs. Severu si profes. I. Tacitu din motive
ca trece preste competiuti'a nóstra a aduce atari
legiuri, cà prin ea s'ar pune pedeci insoratiunei,
cea ce chiaru dein contra, cu tóte midilócele e de a se
promova, ca numai ar da tórta la tacsari si abusuri
dein partea antistielloru basericesci, éra scopulu in-
tentionatu totu nu s'ar' ajunge, si altele. Pentru mo-
tiune vorbesce propunetoriulu Dr. Silasi, adoperandu-
se a resfrange obiectiunile antevorbitoriloru; mai de-
parte Simionasiu si Greg. Mezei, care doresce emen-
darea motiunei intracolo, cá insuratiei nesciundu lu-
crurile memorate in motiune, se aiba a solvi anumita
glóba in folosulu scólei.

Punendu-se la votu, adunarea in marea sa mai-
oritate se alatura la parerea comisiunei si propunerea
prof. Dr. Silasi o respinge.

XXVIII. A dou'a propunere facuta de profe-
sorulu Gr. Silasi, comisiunea recomandandu o, adu-
narea gen. fóra desbateri o primesce cu unanimi-
tate, cá adeca: adunarile generali ale asociatiunei
se se tiena totu deauna asia, càtu macaru un'a siedintia
se cada in di de serbatóre bisericésca, pentru cá po-
porulu dein giuru la speratulu invetiui si indemnu
alu inteligentiei, se póta fi martoru si partasiu luca-
riloru nóstre pentru inaintarea culturei.

XXIX. Propunerea a trei'a a profes. Silasi, cá

dein donatiunile ce se voru face asociatiunei in numerariu de aur, si dintr'o suma proponenda de comitetu, la prosima adunare gen., se se incepa unu fondu de aur alu asociatiunei, dein care fondu dandu-se imprumute, capitalulu si interesele se se replatésca totu in aur, pentru-cá prin unu atare fondu asociatiunea nóstra se fia mai bine asecurata, contra veri caroru eventualitati, — comisiunea o recomanda spre primire cu acelu adausu, ca in locu de aur se se dica moneta sunatória.“

Motiunea casiuna desbateri infocate. Contra ei se scóla vice-presiedintele I. Bolog'a, cassariulu C. Stezariu, profes. I. Tacitu, cá-ce proiectatulu fondu de aur numai ar' ingreuna ratiociniile, dar rezultate n'ar produce, ci una suma de bani ai asociatiunei intre impregiurari, s'ar tienea neproductiva. Pentru motiune cu emendamentulu comisiunei graiesce A. Severu, Simionasiu si Dr. Iosifu Hodosiu, care ar' dori numai stilisare mai scurta, buna-mente, cá donatiunile incurse in „moneta sunatória.“ In urma Dr. Silasi vediendu parerile de totu impartite, isi retrage propunerea, si adunarea gen. fiendu dejá 2½ óre dupa amiédi, la propunerea presidiului, decide a urmá la 5 óre dupa prandiu ordinea dilei mai incolo.

XXX. La 5 óre continuandu-se siedinti'a, se iau inainte doue propuneri ale septemvirului, cav. I. Puscariu, anunciate inca inainte de prandiu, anume:

a) diuarele fiendu unu documentu pentru istori'a nationale si preste totu contemporana, asociatiunea se se ingrigésca a castigá pre seam'a bibliotecei sele dein tóte diuarele romane esite dein cóce de Carpati, câte unu esemplariu completu, provocandu la oferiri gratuite, ér in casu de lipsa proponendu si vreo 100 fl. pre anu pentru cumparare;

b) fiendu de doritu, ba necesariu, cá asoc. se lucre si in poporu, acést'a se faca pre venitoriu a se prelucrá disertatiuni de tendentia si cuprensu mai practic, intr'unu limbagiu mai poporale, in forma de predica seau altu-cumu, si asia tiparindu-se, se se impartia intre poporu.

Propunetoriulu cerendu cuventu, isi motivéza propunerile spunendu intre altele, cá unu zelosu macedo-romanu locuitoriu in Pest'a adunase tóte diuarele rom. ciscarpatine dela inceputu, si daruindu-le asociatiunei rom. aradene, acolo dein negrigia perira; astu-modu e periclu, cá adi mane nece cu bani scumpi se nu mai potemu procurá vreunu esemplariu dein ele. Protop. Sim. Balintu primesce propunerea cu totu sufletulu, si intre vivatele adunarei oferesce asoc. tóte diuarele sale, de si unele necomplete, promitiendu, cá va portá si spesele postali pentru tramiterea loru. Simionasiu doresce, cá propunerea prima se se stiliseze mai scurtu, si se se procure si fóiele periodice rom. transcarpatine. Dr. Hodosiu inca numai cu stilulu motiunei nu se invoieésce, de unde formulandu propunerea almentrea, adunarea accepta ambe propunerile cavalerului I.

Puscariu, si anume cea de antaiu dupa stilisarea vicecomitelui I. Hodosiu, cá „asociatiunea prin comitetulu seu se procure dela toti redactorii romani, câte unu esemplariu dein diurnalele redactate de domni'a-loru, sau in catu dloru nu le ar' avere, se se invite aceli domni, carii au esemplaria complete, se le dea asoc. pre langa un'a remuneratiune dein capitalulu speseloru neprevedute, seau incatu voru voi gratis; ér in venitoriu se provóce pre toti domnii redactori, cá se benevoiésca a tramite bibliotecei asoc. câte unu esemplariu din diuarele sale.

XXXI. Referentele Dr. Lapedatu, dà cetire propunerei ultime a profesorelui Dr. Silasi, cá asoc. se puna deocamdata barem done premia de câte 100 fl. pentru acelu preotu, docente, ori altu barbatu rom., carele pre calea respectivului despartimentu cercuale alu asoc. va documentá, cumu-cá dupa svatulu, indemnulu si impulsulu seu, 10 baiati rom. imbracisiera carier'a meserieloru, au 10 baiati rom. cercetéza scólele normali si superiori.

Propunerea pre langa modificarea, cá in locu de premia in bani, se se dea numai diplome de recunoscintia publica, s'a recomandatu si de comisiune; o mai spriginesce adv. G. Manu, adaugundu dorenti'a, cá subcomitetele se raportéze asoc. câtu mai desu despre baiatii rom. dela meserii, si se raportamu cu totii Gazeteloru rom. despre tóte miscarile vietiei nóstre sociali; asia si Dr. I. Hodosiu si A. Severu invoidu-se cu diplome de recunoscintia in locu de premia in bani; astu-modu dupace propunetoriulu isi mai deslucisce intentiunea si se dechiara deplenu multiumitu cu modificarea comisiunei, propunerea cu preindigitat'a modificatiune se primesce in unanimitate.

XXXII. Se lege prin raportatoriu motiunea dlui Ciacianu, cá „la adunarea gen. cea mai de aprópe comitetulu se dea unu conspectu speciale despre toti tenerii fosti stipendisti ai asociatiunei, spre a se vedé, câte teneri se crescuro in fiacare directiune si cu ce succesu, ba de s'ar' poté, si despre starea loru presente, spre a se constată folósele, ce le aducu ei societatiei.

Adv. G. Manu in legatura cu acést'a ar' dorf, cá fostii stipendisti ai asoc. se se provóce a replatí in tipu de recunoscintia pre tempulu vietiei loru 6% anualu dupa stipendiulu folositu de densii; inse pres. br. L. V. Popu ilu face atentu, cá nu se póte legiferá un'a asemene ingreunare a respectiviloru, mai alesu dupace un'a atare motiune fú cá respinsa si de adunarea gen. dein Sabesiu, carea enunciá numai, cá stipendiatii asoc. dupace ajungu la stare, suntu moralmente oblegati a se face membrii ordinari. Cerendu-se votare, propunerea ciacianiana se acceptá unanime si nescainbata.

XXXIII. Referentele Dr. Lapedatu aduce pre tapetu si motivéza propunerea sa facuta cu consensulu celorulalti membrii ai comisiunei, cá „se se in drume comitetulu asoc. a creá unu stipendiu pentru

music'a natiunale; stipendiulu se va conferi unui teneru de talentu, spre a studiá bene artele musicale, cá se póta ajunge culegatoriu si compositoriu de melodie romanesci.“

Prof. Dr. Silasi spriginesce propunerea cu acelu adausu, cá pentru mai usior'a si mai sigur'a realizare a lucrului, comitetulu se se puna in cointielegere cu episcopiele romane, dein care unele, mai vertosu pentru urgent'a necesitate a regularei cantului nostru basericescu, se si incercara a tramite si cresce elevi la conservatoriulu dein Vien'a si pre aiure. Parochulu Demet. Cuntianu crede, cá si acum amu avé musici capabili, deca nu a prelucrá, dara baremi a aduná si mantui de perire melodiele si ariele rom. natiunali; deci se se propuna premiu pentru cea mai buna collectiune de acestu soi.

La votare adunarea primesce simplamente propunerea prof. Dr. I. A. Lapedatu.

XXXIV. Terminandu-se lucrarile adunarei gen. pàna la acestu punctu, presedintele br. L. V. Popu se adreséza cu un'a oratiune mediósa càtra adunare, si depune in numele seu si alu membriloru comitetului mandatulu ce 'lu avura in periodulu espiratu, arata, cá déca fù datorintia actulu la care ne adunaramu, apoi e si mai mare datorinti'a membriloru comitetului, de a nu lasá nimicu neintreprensu pentru infflorirea asoc.; dela conclucrarea membriloru asoc. depende si prosperarea ei venitória, cá in celi 13 ani trecuti; còmitetului repasitoriu i succesera nisuintiele asia, càtu adi vedemu asoc. mai in flóre si mai poterica, de cumu erá aceea, candu elu primise conducerea destineloru ei, comitetulu repasitoriu, de si póte nu fù tuturoru prea placutu, dar' antipathia nedubitata inca n'a experiatu nece dintr'o parte; multiamindu pentru increderea pusa in membrii comitetului, róga pe adunare, cá la nouele alegeri se nu se conduca nece de ura, nece de simpathia, ci numai si numai de interesulu comune, de benele acestui asiedimentu culturale, in presente unicu paladiu alu esistentiei nóstre natiunale.

Adunarea gen. intempinandu cu aclamatiuni entusiastice cordialile cuvente presidentiale, intrerumpe siedinti'a pre restempu de $\frac{1}{2}$ óra, cá se se póta cointielege asupr'a persóneloru noului comitetu.

XXXV. Dupa un'a diumetate de óra, vicepresedintele I. Bologna, inviatu de adunare, redeschide siedinti'a si citesce §-lu statuteloru relativu la alegeri, cá se védia membrí si se sciá, ce au de facutu, provocandu'i a procede la alegeri.

Dupa provocarea presidiale numai de càtu iea cuventulu cav. I. Puscariu, si insirandu meritele si laudele vechiului comitetu, ce i se cuvenu pentru portarea conscientiósa si acurata a oficiului seu, propune se-lu rogamu, cá se nu pregete a primi de nou sarcin'a purtata cu atat'a folosu alu asoc., si numai in privinti'a locuriloru devenite vacanti se se faca alegeri noue.

Propunerea ast'a provóca dein partea adunarei unu sgomotosu resunetu de „se traiésca vechiulu comitetu“, si indata se si emise un'a deputatiune de 6 membrii in persónele dloru Acs. Severu, cav. I. Puscariu, protop. S. Balintu, adv. Gabr. Mann, dr. N. Olariu, si cari mergundu se incunosciintieze pre ecse. sa Bar. L. V. Popu despre resultatulu alegerei, pofindu-lu la adunare si respectivu cerendu-i dechiaratiunea, déca accepta realesatiunea sa de presedinte, au ba?

XXXVI. Intr'aceea v. presedintele I. Bolog'a opinéza, cá pàna la reintórcerea deputatiunei, spre a castigá dein tempu, se discutamu despre locul adunarei viitórie; deci intréba, se desbatemu in conferintia, ori in siedintia publica? E. Macelariu crede, cá spre scopulu indegetatu se nu remanemu in siedintia publica decidiétória, ci se ne prefacemu in conferintia. Hodosiu si I. Tacitu sunt pentru siedinti'a publica, cá-ci v-presedintele realesu e presedintele nostru; Greg. Mezei e contr'a desbaterii pàna la reintórcerea membriloru dein deputatiune, cá-ci i-amu scurtá in derepturile lor; Al. Romanu observa, cá aici subverséza un'a formalitate essentiala, aceea, cá membrii biroului nu s'au dechiaratu inca, déca primescu séu ba oficiulu.

Estu-modu siedinti'a se suspende.

XXXVII. Resosindu deputatiunea, cav. I. Puscariu reportéza, cá Esc. Sa cu provocare la dechiaratiunile sale resp. facute facia cu mai multi privati si cu provocarea la aceea, cá se mai afla si alti barbati demni de a fi incredintiati cu conducerea asoc. nóstre, a refusatu de repetite-ori; totusi in fine la staruenti'a deputatiunei se plecà si dechiarà, cá primesce oficiulu presidentiale inca pe unu trienniu.

Adunarea gen. primesce acestu nunciu cu repetite vivate insufletite.

XXXVIII. Asisderea se dechiaru spre bucuri'a adunarei si dn. v-presedinte I. Bolog'a, cnm si cella-lalti membrii ai comit., cá primescu officiele ce li se concredu; singuru dn. cassariu C. Stezariu punendu conditiunea, cá se se implinésca si postulu de controloru, cá asia macaru in unele se aiba ajutorintia, si cá se fia scusatu si mantuitu de suplentur'a dein comitetu, ajungèndu-i agendele cassariatului.

In legatura cu ast'a, presidiulu face propunerea, cá dn. consist. P. Manu, care cá fórte inaintatu in etate si continuu morbosu, nici cá mai póte participá la siedintiele comitetului, se se absólva de sarcin'a unui membru actuale de comitetu, si in locu'i se se alega dn. Const. Stezariu, care cá membru fundatoriu si altu-mentrea multu meritatu alu asoc. apareu si cam curiosu in calitate de membru suplente.

Atàtu dechiaratiunea de primire a d-lui v-presedinte, càtu si aceloru-alalti membrii, adunarea o primesce cu manifestari si aclamatiuni de bucuria; pre dn. C. Stezariu ilu prochiamu de membru actuale alu comit. in locul d-lui P. Manu, carui ultimu la propunerea asesoriului consistoriale Z. Boiu, adunarea

i rostesc protocolarmente multiamita pentru sarcin'a portata pana acum.

XXXIX. Secret. II. I. V. Rusu doreste se se enuncie, ca de cumva ar' fi constrinsu a abdica intre tempuri, comit. se-i p'ota primi dimisiunea: ceea ce intielegundu-se de sine,

Se accepta.

XL. La statiunile vacanti de controloru si totu odata membru supl., si de unu membru suplente, presidiulu cu consensulu adunarei propune,

Si adunarea gener. prochiama pre dr. Aureliu Brote de controloru totu-odata membru suplente, er' pre prof. I. Candrea de membru suplente.

XLI. Presidiulu pune la ordine defigerea loculu adunarei gen. viitorie. Luandu cuventulu dr. I. Maioru, in numele confratiloru lugosieni, cu tota caldur'a invita adunarea gen. proxima la Lugosiu; er' v-notariulu comitatense I. Simionasiu o poftesce la Bai'a de Crisiu, in numele zarandeniloru. — Precumpaindu tote temeurile, si rostindu in anim'a sa fiacare membru de facia, cordiale multiamita romaniloru dein Zarandu pentru fratiesc'a invitatiune,

Se determina cu votu unanimu, ca adunarea gen. in 1875 se se tiena in Lugosiu.

XLII. In privinti'a dilei, candu se se tiena adunarea gen. proxima, se nascu discussiuni, la cari iau parte Simionasiu, dr. I. Maioru, A. Severu, dr. Hodosiu, si altii; in urma la propunerea lui Simionasiu se decide cu unanimitate, ca adunarea gener. dein 1875 se se tiena in antai'a Dumineca dupa 1. Augustu cal. nou.

Pentru verificarea procesulu verbale alu siedintiei II.

Se alegu protop. I. Papiu, fiscalu reg. Antoniu Schiau, procur. reg. Simeone Horvath, adv., dr. L. Petco si Sim. Piso.

XLIV. Dupa tote aceste, v-presied. consil. aulicu Iac. Bolog'a facundu un'a scurta reprivere asupr'a lucrariloru adunarei gen. terminate in pace, aduce multiamita ferbinte fratiloru Devani pentru primirea amicale, caldur'osa, fratiesc'a; o aduce in numele presidiulu si alu tuturoru; i asigura, ca sentimentele de iubire si recunoscintia nici candu nu se voru stinge dein anim'a nostra, atatu de profundu le infipsera in aceea devanii, carii si cu acesta cale se aratara romani zelosi, romani adeverati; multiamesce si membriloru adunarei, ca-ci prin comparerea loru documentara, ca se interesedia de progressulu neamulu romanescu. Poftesce in urma, tuturoru dein anim'a, ca preste unu anu se ne revedemu sanetosi in acest'a-si opera mantuitoria.

Canon. I. Antonelli in numele adunarei adresandu-se ca'tra presidiu, dice, ca unu tesauru se pune acolo, de unde omulu accepta ca va produce mai multu; tesaurulu nostru e asociatiunea; multu trebuie se pretiuimu personele, caror'a concrediumu era si era tesaurulu nostru; in numele membriloru adunati

rostesc multiamita presidiulu si celoru-alalti medulari ai comitetulu, orandu-le se traiasca in multi fericiiti ani.

In fine protopresbiterulu Ioane Papiu se fece interprete elocente alu sentimentelor fratiloru dein Dev'a, si observ'a, cumu-ca cu acest'a ocaziune devaniloru neuitavera, doue momente sunt pentru densii mai insemnate, unulu de bucuria, altulu de intristare; de bucuria primirea membriloru, de intristare candu voru trebui se se despartia de multu iubitiu si stimatiu loru ospeti; asigura pre membrii adunarei, ca devanii dupa poteri se silira a'i cuprinde cu tota amorea; i roga se le pastreze un'a aducere amente amicale, precum nici devanii nu-i voru uit'a, si se duca si fratiloru dein departare salutarile cele mai cordiali dein partea devaniloru.

Cu aceste siedinti'a si adunarea generale se inchiaie.

Inchiaietu, perlesu si subscrisu.

Presiedintele
Iacobu Bolog'a mp.

Notarii adunarei generale:
Dr. Gregorie Silasi mp.
prof. de universitate.

Michaele Bontescu mp.
Alessiu Olariu mp.

S'a perlesu si verificatu. Dev'a 24. Aug. 1874.
Dr. Lazaru Petcu mp. Ioanu Papiu mp. Simeone Horvath mp., procuroru regiu. Antoniu Schiau mp. Simeonu Piso mp.

Despre causele miseriei poporulu romanescu, urmarile ei et incercarea de a le delatur'a.

Onorati Domni et frati!

E lucru constatatu de toti cei cu ochi, ca poporulu nostru e mai miseru astadi de catu inainte cu 26 de ani, si eara toti o scim'u ca ante 26 ani 1—2—3 dile in septemana lucr'a la domni si numai 1—2 lui, pentru ca a treia plo'a.

Ei, bine, cum se pote ca poporulu nostru candu lucr'a numai 2—3 dile in septemana pentru sene si famili'a sa, se fia fostu mai avutu, cu stare mai de suferitu decat'u astadi, candu e liberu, candu dio'a no'ptea pote lucr'a numai pentru sene?

M'asiu abate pre multu dela scopulu ce m'luam propusu, deca m'asiu apuca a areta, cumu si pre ce cale s'a potutu face acesta. Se pote ca alta-data in acesta stim. adunare seu in altu locu se revinu la ea, pentru-ca e de mare insemnate, talia afundu la radecina vietiei nostre, si dupa mene s'a facutu cu scopu, voi'u a dice ca nu e casualitate, ci lucru planuitu de mana omenesca forte iscusita.

Asia nevrendu a abusa de bunavointi'a stimatei adunari, voi'u trece indata la obiectulu indicatu.

O. A. Prim'a si fundamentalea causa a miseriei poporulu nostru este nescienti'a, in contr'a careia e

instituita asociatiunea transilvana si chiamata a portá resbelu. Ómenii nostrii, poporul nostru nu scie castigá; éra déca se afla câte unii cá cometii, cari castiga fóra scientia, fóra planu, acestia apoi nu sciu pastrá.

Se ilustramu unu picutiu aceste assertiuni, pen-tru cá se nu se afle unii altii ofensati.

Cu ce se ocupa, cu ce se castiga poporul ro-manescu?

Cea mai mare parte cu economia, unii cu eco-nomi'a de campu, altii cu economi'a de vite, eara altii si cu un'a si cu alt'a.

O alta parte, precumu Secelenii, Resinarenii, Sa-listenii, Muntenii, se ocupa cu industri'a, cu fabricarea de tióle si panuri fórté frumóse, bracini, sînóre, ciu-bare, donitie etc. etc. Ei, bene, toti aceia carii am avutu a-mana grau, malaiu, ordiu, ovesu si alte pro-ducte romanesci — cu esceptiunea fabricatelor mar-ginenesci — debe se marturisimu, cà ele stau cu multu inapoia celor de alte limbi.

Caus'a e nescienti'a, pentru-cà romanulu nu cul-tiva asia de bene pamentulu cá sasulu si cá secuiulu. Caus'a e cà s'a inradecinat de sene, séu prin vreo apucatura de cele de ale lui Machiavelu credenti'a, cà pamentulu nu trebue se'lu ari afundu; ceea ce e dreptu si trebue se'si aiba locu la sementia, la se-menatu, pentru-cà sementi'a ce pica adencu in pa-mentu, se innadusiesce si putrediesce.

Nu ę asia fratiloru, cei ce ve invétia, se nu arati afundu, ve invétia a sarací. Pamentulu dupa mene resuffa cá si omulu, elu in sa resuffa numai càtu petrunde plugulu nostru, incolo e mortu. Cu càtu voru ará mai adencu si mai desu unu pamentu inainte de semenatu, cu atát'a va fi semánatur'a mai buna, si munc'a nóstra mai resplatita. Cei ce au amblatu prin Románi'a, voru fi vediutu cumu ro-manii de acolo punu câte 6 si 8 boi la unu plugu. si ara pàna in genunchi. Cei ce mai suntu deintre noi, carii au vediutu cumu lucrá domnii inainte de 26 ani, chiaru si astadi carii mai au mente si potere, nu facu ogoru decàtu cu 4, 6 boi. Ei, bene, de ce se nu faca si poporul nostru aseminé? de ce se nu se asociedie câte doi trei la unu plugu, se are mai puçinu, dara se are bene, cá noi cesti mai betrani se mai vedemu stoguri de grane si porumbarie pline, celu puçinu cumu vedeamu inainte de 26 ani.

Vitele? Vai si éra vai! Nece in una parte a tieriloru locuite de romani care tote sunt dotate dela natura cu bune pasiuni, cu munti, ape, riuri si fon-tani, nu se facù pana ací incercarea de ale nobilita, de a cresce vite mai mari, mai grele si mai frumóse.*)

*) Se ne permitta dn. disserente cá se'i spunemu la lo-culu acesta, cà de candu dsa nu a mai caletoritu in Románi'a, si anume cá de 15 ani încóce, unu mare numeru de proprietari romani au introdusu si introduc mereu reforme agronomice fórté considerabili; éra pentru cultivarea vitelor cornute si mai vir tosu pentru nobilitarea cailoru se facu sacrificie mari, se aducu

Ap'a Domniloru, care nu curge, se inpute, si o natiune nepasatória, neprogresista va deveni atátu de misera, încàtu va ajunge de totu asierbita.

Industriasii, fabricantii romani de totu ramulu voru prosperá numai déca se voru asociá 2, 3, 5, 10, si mai multi la unu locu si voru ridicá fabrice, voru aduce machine, care usiorédia lucrulu si suppli-nescu poterile omenesci, altu-feliu numai voru vegeta, si in urma i'si voru dá sufletulu in manile industriei asociate.

A dou'a causa a miseriei poporului romanu sunt referintiele lui intre sene. Prin acést'a intielegu io-bagi'a de gradulu alu doilea, ce nu se sterse inca prin vre-o lege.

Cumu voru fi fostu aceste facute inainte de 1848 nu sciu, presupunu inse, cà fiendu starea po-porului atunci mai buna, si ele debe se fia fostu mai bune; astadi inse, Domniloru, aceste referintie suntu de nesuferitu. ¶ Vai de omulu care apuca pre man'a primariloru; acesti amploiatii neplatiti credu cá aru avé dreptu se despóia pre totu omulu de ce potu si de ce are la casa. Déca primarii nostrii séu ai ce-loru ce iau pusu, ar fi ómeni onesti, ómeni iubitori de dreptate, romani buni, atunci poporul nostru pre langa tóta greutatea contributiuniloru statului, aru poté resuffá, s'ar poté miscá si lucrá mai cu folosu.

A trei'a causa a miseriei poporului nostru este nesmentitu aplecarea spre beuturi spirituóse si vest-mente frumóse, adeca luculu in beuturi si vestmente. Suntu serbatorile cele multe si bigoti'a nutrita de cleru, fóra cá chiaru acest'a se pricépa, cà acestea ne ducu la miseria, ne ducu la perire nationale.

Mai suntu si alte cause multe ale miseriei si decadentiei poporului nostru, intre cari eu mai in-semnu aici lasarea: „lasa cà vomu face mane, lasa cà vomu merge altadata; lasa asia, cum au traitu parentii nostrii, vomu tral noi si copii nostrii, si asia lasa, lasa, la totu lucru — lasa scól'a, lasa biseric'a, lasa asociatiunea, lasa aratu, lasa seceratu, lasa ca-ratu. Unii ómeni Dloru vréu se dica, cà lasarea e sora buna cu lenea, si cà lasatoriu face cu alte cuvente lenevitoriu. Déca e asia, apoi acésta e cea mai mare, cea mai grea causa a miseriei poporului nostru — si noi suntemu chiamati a ridica tóte ar-mele sciintiei si poteriloru nóstre in contra ei. Nu intru lenea si lasarea, ci intru sudórea si munc'a fetiei tale 'ti vei castiga pana ta.

O. A.! Odata aceste cause ale miseriei popo-rului constatate, ertati-me se discutu, se ve vorbescu ceva despre urmarea, séu cum am disu la inceputu, urmarile miseriei poporului romanescu.

Proverbiulu romanescu dice: „Omulu miseru (se-

tauri si armasari scumpi din strafnatate, chiaru si gubernulu a tramisu oficiari dela calarime la Egiptu, de unde au adusu ar-masari arabi, de carii nu s'au mai vediutu in aceste tieri. Ni-cairi nu vei vedea cai si armasari mai frumosi, decàtu de ess, in Bucuresci.

racu) e alu doilea dracu. Ati auditu Dvóstra acestu proverbiu? Si déca asia, ati cugetatu Dvóstra câte lucruri rele e capace se faca unu alu doilea dracu?

Hei dloru, mare lucru si durerosu este a discutá si a vré se spunemu, câte lucruri rele e in stare se faca unu alu doilea dracu. Eu nu le voiu insirá aici, cá se nu o patu cá acei spiritali, carii cu intrebarile cele multe si nerumegate ce le punu si facu celoru ce se marturisescu, invétia pre acestia a comite pecate de cari nu sciá mai inainte nece de nume.

Unu lucru inse nu-lu potu lasá nepomenitu, si acest'a e, cá omulu seracu se bucura si'i pare bine candu móre copilulu seu. Nemorierea lui veituriulu natiunei; omulu seracu alu doilea dracu. „Dómné multiamescu'ti cá l'ai luatú; bene a facutu Ddiu cá l'a luatú;“ vorbe de acestea va fi auditu mai de multe ori fia care deintre noi, si asia fia-care va fi convinsu, cá urmarile miseriei in ultim'a lma e perirea, stingerea natiunei romane de pre faci'a pamentului, ceea ce nece unulu deintre noi, atátu cei presenti, cátu si cei numai de unu cugetu cu noi, nu o vré, nu o póte vré si protesta in contra'i.

A remasu o. adunare, se incercamu cum s'ar' poté delaturá cauzele miseriei ce aducu mórte natiunei. Si acestea dupa mene s'aru potea asia: a) se ne concentramu tóta atentiunea, se ne unimu tóte poterile spre ridicarea si inaintarea economiei, se rogamu cu totii pre acei pucini elevi esiti dein Prag'a, dein Cetatea betrana (Ovár, Altenbg.), se nu faca cá theologii dein seminarie, candu esu preste pragulu aceloru seminarie, lasa tóta SS dogmatica, pastorala inapoi, si se apuca numai de plugu, more patrio, fóra cá se mai discute in vre-o adunare o asemine thema, se mai ia si altii folosu, déca nu, nu; ci cele ce le vediura, si practisara densii in acele institute, se ni-le arate si noue, se le scrie, predice, tiparésca si restiparésca in tóte coltiurile, in tóte folile, in tóte adunarile, se'si ia dreptu devisa acea vorba latinésca, „navita de ventis, de bobus narrat arator.“ Josu cu politic'a, nu o scimu, nu o pricepemu, nu o potemu face, cá nu avemu sute de mii disponibili. Susu cu economi'a, in praxa cu theoriele ei; se traiésca progresulu, acést'a se fia parol'a eleviloru nostrii, eara noi se'i ascultamu si urmamu, cum urmá odinóra popórale pagane pre celi 2 apostoli ai lui Cristu. Unii din on. Domni cari voru fi avendu si cetindu „Economulu“ redesu in Blasiu de profes. Stef. Popp, isi voru aduce aminte, cá profesoriulu nostru intre alte multe recepte si invetiaturi ne-a recomendatu unu soiú de cartofi séu mere de pamentu garlirose. E, bene, on. A.; am facutu proba si ve asecuru pre onórea mea, cá la 10. Iuliu am avutu cartofi, dein care doue au trasu 1 puntu, cu gustu bunu si delicatu. Acum spuneti'mi Dvóstra, déca toti romanii cáti au campu, gradini si vinei, aru fi avutu pusi acesti cartofi in pamenturile lorú, câte milióne de fl. le-ar fi remasu in casa si nu aru fi intratu in

cas'a marsiaviloru speculanti, cari iau cu unulu si vendu cu trei pretiuri.

S'a incercatu vre-o dómna séu damicela dein cele presente, se'si crésca legumi, fasole, salata, mazare iérn'a pre ferestre, se ne spuna rezultatulu? Este intre noi vreunulu, care se fia cantaritu unu porcu muntenescu viu, cu unulu serbescu, ungurescu, englesescu séu mongolescu, totu viu, — se fia tienutu computu de ceea ce a mancatu unulu séu celu altu, — se'i fi taliatu si trasu dein nou, se ne spuna rezultatulu?

Au facutu cineva proba, care lana e mai buna, tiurcan'a, cigai'a. créti'a, campén'a — care soiú de oui romanesci (avemu 5—6 soiuri) au lana mai multa, mai fina, mai cu pretiu, lapte mai untosu, carne mai cu gustu, piele mai tienetóre, se ne spuna, se ne indreptamu, se progresamu, se scapamu de miseria, de mórte. Ati vediutu Dvóstra si eu credu cá ati vediutu mai toti poterea machineloru, ati cugetatu asupra acestei poteri, nu cumva ve vení gustu si volia se o vedeti aplicata, dirésa si condusa si de mani romanesci. Oh dómne, dar' romanulu e neinvetiatu, nepricepetoriu, cine se se incumete a intreprinde asia ceva cu elu! Nu e asia Dloru! Dupa testimoniulu unanimu alu tuturoru intreprinditoriloru de cali ferate, de mine de auru, fieru si sare, fabrici mai mici, romanulu e inteligentu, abilu. indemana-tecu si aplicabilu la ori-ce machina; atátu numai, cá noi toti romanii, cu vreo done trei esceptiuni, suntemu in contra introducerii si aplicarei machineloru. Se fia caus'a la acésta statulu primitivu in care ne aflamu? instinctulu conserbarei de se-ne? Lasarea, nepasarea, lenea nóstra? Nu sciu; atátu sciu, cá suntemu in ratacire si ne abatendu-ne dela urgi'a nóstra contra machineloru si ne inbratiosandu-le si ne aplicandu-le, vomu remané inapoiá tuturoru, vomu patí cum ar patí astadi acelu economu, care avendu bani. cara si granu de vendutu, in locu de a'lu da aici in Dev'a cu 7—8 fl., lu-ar duce la Aradu cá se'lu dea acolo cu 7½—8½ florini. Care deintre noi a fostu atátu de multu contra machineloru, in cátu avendu dela Brasiovu, Clusiu, Tergulu-Murasiului etc. cale ferata, dusu de unu logomotivu colossalu, si se fia venitu cu patru séu optu cali si 4 tobe de clopote, cari ne incantá séu rumpea odenióra urechile. Ii place romancutiei pochilatulu*) si mai angustu si mai atátea stramaturi si flanele, care tóte sunt facute cu machin'a. Ei, apoi se'i placa si machinele cu care e facuta; pentru fraga si folia'ti e draga, si eu nu me indoiescu, cá nu ve-ar placea; sciu inse cá nu aveti putere de ale procura. „Unde e unulu nu'i putere,“ striga poetulu romanu, „unde'su doi, puterea cresce

*) Se pare cá dn. dissertatoriu aplicá aici acelu barbarismu ungurescu numai in gluma. Acea tiesetura fórté fina se dice in limbele europene batista, déca se tiese din tortu de inu; gaza séu gasu, déca se tiese dein metasa, ori din firu de auru séu de argentu. Vedi si cuventele Crepu, Floru, Velu. Red. Tr.

si neamiculu nu sporesce.“ Éca secretulu infflorirei de economia si industria romanésca: asociatiunea. Ceea ce nu póte face unulu, voru poté 2—3 etc. Atàta numai, cà cei ce se asociaza, se se asociez cu buna credentia, fàra cugete rezervate si scopu de a se insiela unulu pre altulu.

A vrea O. A. ceea ce vreau si se încérca unii, a opri beutur'a spirituóseloru, ar' insemná dupa mene, a vré se opresci Muresiulu la Dev'a, Dunarea la Severinu si Streiulu la Simer'a (Piski), cà se nu curga nece una mai in josu. Asia eu nu cutezu a inpumná si opri spirituósele de totu si preste totu, precum nu a cutezatu cineva a opri pána acum cursulu vre unei ape. Ceea ce dorescu si voiu eu, e mai naturalu, e posibilu, se abatu cursulu Streiului dela Simer'a dreptu la Deva — se abatu cursulu Muresiului dela Teiusiu preste muntii apuseni dreptu la Aradu.

Lucruri fórté cu greu de executatu, dara possibili. Asia cu beutur'a spirituóseloru se cauzeza cea mai mare miseria poporului; numai nu o potemu opri de totu, pentru-cà o prescriu medicii, o folosimu chiar' si noi. Dar totu cu aceea greutate cu care s'ar' abate Streiulu séu Muresiulu, potemu abate pre cei caduti la betiá, cu vorbe, cu sfàturi si in cele dein urma cu legi bune.

Unu pacharu de beutura de vinarsu, fia elu chiaru si unu felu de veninu, in unu stomachu sanetosu inaintéza consumtiunea, si e pentru viati'a omului ceea ce e sarea pentru bucate, una lingura de sare in una óla de bucate le dà gustu, si ce ar' fi de acele bucate, déca noi amu pune una cupa de sare? totu aceea ce e si de bietulu stomachu pre care pecatosulu i-lu infunda cu un'a cupa de vinarsu, pana'lu aprende. — Maniative, dar' nu gresiti, ne invétia pre noi preotii bisericeii, si totu pre acesti parenti ii rogu, se dica, si iar' se dica turmeloru sufletesci: lucrati, castigati, mancati si beti, dar' nu ve imbetati, pentru cà beti'a micioréza si degrada pre omu mai pre josu de animale si'lu face fiéra selbatica, pentru-ca urmarile betiei afara de miseria suntu multe, omoruri, batai, vulnerari, focuri, tetiunarii, cari lasa mii de familii peritórie de fóme.

(Va urma.)

Fragmente dein istori'a regimentului alu II-lea romanescu granitiaru transilvanu.*)

Introductiune.

Sub cei din urma domnitori pamenteni ai Transilvaniei; spiritulu ostasiescu alu diverselor populatiuni de care este

*) Pàna la a. 1814 partea cea mai mare a fapteloru acestui regimentu s'a scosu dupa cele publicate de fericitulu L. d. Vaida, odenióra professoriu de drepturi si secretariu guberniale in Clusiu, in carticie'a titulata Poemation de secunda legione valachica. Magno Varadini 1830.

Camu a patra parte dein acestu operatu s'a cititu in sied. publica a societatei academice romane, tienuta in 8/20. Sept. a. c.

locuita acea tiera, disparuse in parte mare. Nu este loculu aici cà se enumeramu cauzele acelei decadentie; ele inse merita de a fi enumerate si classificate càtu mai exactu in histori'a numitei tieri. Sub principii Michailu Apafy, tata si fliulu seu, ostasimea transilvana era compusa dein nesce trupe fórté modeste, cunoscute sub nume de Plaiasi si Haiduci, éra impregiurulu domnului tierei se aflá cà garda, câte una séu duoe companii de nemti straini, pentrucà in militi'a pamenténa nu prea potea se aiba incredere unu domnu, care fusese impusu tierei prin iataganele turcesci. Mai departe se tienea, cà in sensulu legiloru tierei fiacare nobilu séu boieriu, fia fostu de ori-ce trépta, este soldatu nascutu, obligatu a se arma, a incaleca si a purcede la óste, ori candu tier'a l'ar chiama; in adeveru inse lucrurile ajunsesera acolo, in càtu pe acelea tempuri tocma clasea privilegiata fugea mai desu si se subtragea dela servitiulu ostasiescu, in Transilvani'a cà si in alte câteva staturi europene. De alta parte populatiunei nepriviligiata si anume poporului tieranu ii era interdisa totu prin legile tierei, nu numai portarea de ori-ce arme, ci inca si tienerea de cai; numai boierii si locuitorii mai de frunte ai cetatiloru privilegiate avea dreptulu de a portá arma si a ambla calare. Classile privilegiate avea cause grave de a se teme de poporulu armatu si mai alesu de poporulu romanescu, a carui libertate érá calcata in pitióre, candu cu ajutoriu turcescu, candu ungurescu dein Ungari'a, candu cu celu nemtiescu. Asia pe la 1699, in care anu s'a inchiaiatu pacea dela Carloviuiu si Transilvani'a scaimbà protectiunea turcésca cu cea austriaca, acestei tieri ii lipsea armat'a regulata, éra óstea ce se numea de insurrectiune, compusa dein boierime, dégenerase cu totulu.

Cà ori-care altu gubernu prudente si prevedictoriu, asia si gubernulu imperatului Leopoldu I., dupa-ce apucà a infige pitiurulu pe pamentulu unei tieri castigate prin tractatu si prin conventiuni inchiafete cu reprezentantii ei, a trebuitu firesce se caute in populatiunile aceleia elemente diverse, dein care se se póta formá trupe regulate, care se scia de disciplina, éra nu numai de privilegiuri. Prim'a incercare ce s'a facutu in sensulu acest'a fu in an. 1702, candu dein haiducii si plaiasii ardeleni se formà unu regimentu pedestru de linia, carele mai existe si pàna in dilele nóstre. Planulu de a continua cu formatiunea inca si altoru regimente, fu precumatu prin revolutiunea cea mare si prin beljulu civile, carele a pruruptu sub comand'a principelui Franciscu Rákotzi si a duratu pàna in 1711. Boierimea transilvana, compusa dein magiari si dein multime de romani re-negati, nu potea se suferé nici dupa definitiv'a pacificare a țierei, cà curtea imperiale dein Vien'a se ia cumu amu dice, materialu dein classile nepriviligiata, spre a formá regimente regulate; intr'aceea inse, armele privilegiate predea pe anu ce mergea rugina totu mai grósa. In an. 1741 câteva poteri, anume Prussia, Bavari'a, Franci'a, Spani'a, se sculasera cu arme in contra ficeii lui Carolu VI. spre a'i combate drepturile de hereditate si a sfarmá sanctiunea pragmatica. In acelea dile de proba grea pentru cas'a Habsburg si de crisa européna, se mai formà dein Transilvani'a inca unu regimentu de pedestrime si altulu de calereti husari. Acestea regimente se mai intregescu si astadi totu dein Transilvani'a.

In totu tempulu càtu au duratu bellurile de successiune in tierile slavo-germane ale imperiului, Transilvani'a cá si tierile romanesci dela Dunare, era espusa, candu la invasiuni turcesci, candu la calcarile dese ale numeróseloru cete de banditi, candu érase la cele mai infricosiate decimari ale populatiunei prin cium'a orientale. Aceloru rele, acelei stari de barbaria completa trebuia se se puna odata capetu. Dara probleme de acestea, a caroru deslegare chiaru si in secolulu nostru ar' fi impreunata cu destule dificultati, inainte de acésta cu unu seculu si mai multu, cerea consiliulu celoru mai eminenti barbati de statu. Pána pe la an. 1760 apucaserá a se organisá si discipliná vre-o 14 regimente confiniarie (de granitari), de alungulu fruntarielor Dalmatiei, Croatiei, Slavoniei si in Banatu, pána in mediuienele Transilvaniei. Acelu cordonu, acea padure de baionete asiediate mai alesu prin comunele rurali, era unu obstaclu destulu de respectabile, nu numai asupr'a ciumei si a banditoru, ci si asupr'a rapacitatiei pasiloru turcesci dein tierile limitrofe. Imperatés'a Mari'a Theresi'a se decise a continuá si a intende acelu cordonu, acea bariera de feru, inca si impregiurulu marelui Principatu alu Transilvaniei, incependu dela Pórt'a-de feru, spre Turnu-rosiu inainte prin districtulu Fagarasiului si alu Brasiovului, prin secuimea de catra Moldov'a, pána susu de càtra media-nópte spre Bucovin'a, Galiti'a si Maramurasiu. Planulu era, cá militi'a confiniaria transilvana se se formodie parte dein romani, si parte dein secui. Secuii inse irritati mai alesu prin aristocrati'a loru, se oppunea dein respoteri dicúndu, cá ei nu voru se scia de comand'a si de disciplin'a austriaca. Romaniloru nu le aru fi fostu nici-decum greu se aléga intre sclavi'a vechia iobagésca, impreunata cu infami'a de a nu'ti fi permissa portarea armeloru, si intre marea honóre de a ti se restitui armele, si a te exercitá in ele, de si sub una disciplina aspra, adesea brutale; de un'a parte inse resistenti'a cerbicósa a boierimeii de a nu se da arme la nici-unu romanu, de alt'a érase nefericit'a idea a imperatesei, de a impreuná cu formarea regimenteloru una specie de proselitismu religiosu, in anii de antai a produsu si la romani resistenti'a, care mai fusese nutrita inca si prin brutalitatile unoru oficiari imperatesci, necunoscatiori de limb'a si de geniulu poporului nostru. Dein acestea cause, secuii s'au supusu la portarea armeloru numai dupace fruntasii loru au fostu trecuti prin ascutitulu sabiiloru unui regimentu de dragoni, la comun'a Madaea, éra romanii carii fugisera cu familii cu totu preste Carpati, s'au reintorsu numai dupace au fostu departati oficiarii cei mai brutali si dupace proselitismulu s'a mai liniscitu. Asia intre anii 1765 se formara successive siese regimente confiniarie in Transilvani'a, si anume duoe romanesci de pedestrime si 1 totu romanescu de calareti dragoni, éra duoe pedestre si 1 de husari secui. In limb'a poporului acésta ostasime se numea „Militari.“ Regimenteloru pedestre li s'a datu si ceva artileria. Pedestrimea se compunea dein câte trei batalióne mari, afóra de reserva, éra calarimea de câte optu escadróne. In loculu familielor care n'au volitu se ia arme, s'au adusu câteva mii de juni alesi, fetiori de preoti, de boieranasi si de tierani, cautati inadensu de valorosi, caroru li s'a comandatu cá se se însóre cautandu'si femei totu vigoróse si sanetóse, cá si ei; li s'au impartitu

mosióre dupa numeru, si s'au facilitatu edificarea de case si fundarea de cateva comune noue.

Celu de antaiu regimentu confiniariu transilvanu compusu numai dein romani, s'a numitu totusi, dein cause cunoscutu regimului imperatescu, regimentulu alu duoilea romanescu (Zweites Walacher-gränz-Infanterie-Regiment). In staturile mari si mai betrane, in care armatele regulate si cele confinarie era institutiuni vechi, cele mai multe regimente isi au histori'a loru, alu carei materialu se afla adunatu in archivele loru; se intempla inse cam raru, cá nesce acte de acea natura se ajunga la cunoscinti'a publicului. Regimentulu alu II-lea confiniariu romanescu dein Transilvani'a face si in acestu respectu una dein acelea exceptiuni rare, precum se distinge de multe altele chiaru in faptele sale. Una parte considerabile deintru acelea se publicase in limb'a latina de càtra unulu dein acei romani tari in credintia, carii nici-odata n'au uitatu de aceea ce a fostu odeneóra natiunea nóstra, si nu pierdu dein vedere venitoriulu. Urmandu acelu monographistu, imi voiu permite Domniloru, a Ve intretiené cu enararea numai a càtoru-va fragmente dein histori'a regimentului, carele in cursu de 110 ani si-a conservatu stindartulu seu pe atátu de gloriosu, pre càtu elu ajunsu a fi numai bucati si petece, strabatute de mii de glóntie, in nenumerate batalii.

In partea de càtra miédia-nópte si resaritu a Transilvaniei, se vede unu micu districtu inclavatu intre Muramuresiu, Bucovin'a si Moldov'a, constatoriu dein 44 comune romanesci, a caroru capitala este modestulu oppidu Nasaudulu. Acea regiune este in partea sa cea mai mare incongiurata si curmata de munti inalti, coperiti cu codrii seculari, locuiti óre-candu mai multu numai de fére selbatece, intre care fusese si bourulu, éra ómenii se retragea in acelea tienuturi selbatece numai de inaintea tiraniei, de care suferea dupa tempuri un'a séu alt'a deintre tierile limitrophe. 24 de comune se tienusera de stravechiulu districtu Rodna, udatu de riulu Somesiu si renumitu de minele sale de argentu, feru, plumbu, precum si de ape minerali fórte salubre. Locuitorii aceloru comune s'au bucuratu mai totudeauna de unu gradu óresi-care alu libertatiei, aparate candu cu armele, candu prin portari de processe indelungi, candu érase folosindu-se de unele conjuncturi politice. Celelalte duodiecii de comune pre càtu s'au tienutu de asia numitulu dominiu alu Borgaului, au fostu supuse unoru familii dein aristocrati'a inalta, de origine romana, inse renegate, precumu Betlénu, Kemény (Comanu) s. a. Locuitorii acestora suntu parte ardeleni, cum amu dice autochtoni, parte moldoveni transmigrati si retrasi cu familiile si cu vitisiórele loru in acei munti, in care'si aflasera asilu de inaintea impilariloru de care suferea patri'a loru si cu densa populatiunea intréga. La populatiunea aceea se mai adausera colonisti, totu romani, ómeni teneri, adusi acolo dein alte districte ale tieriei. Locuri plane, siesuri cultivabili suntu puține in acelu districtu; de aceea si modulu vietuiri locuitoriloru era greu, camu marginitu la tienerea de vite cornute si lanóse, la paduritu si ceva venatu, éra impregiurulu Rodnei la cultivarea mineloru. Intr'aceea regimulu imperatescu s'a decisu, cá tocma in acea regiune, de si frumósa, dara pe atunci inca selbateca, se faca

a se organizá unu regimentu romanescu compactu. Mai antaiu s'au militarisatu in an. 1764 numai 24 de comune; inse dupa 19 ani, adeca la an. 1783 vediundu mai multe comune invecinate, cá populatiunei militarisate pe langa tóta rigórea disciplinei militare, îi merge relative multu mai bene, decâtu loru, care mai gemea inca sub jugulu feudalismului, au cerutu chiaru ele arme, si s'au rogatu cá se fia militarisate. Atunci regimulu dandu familieloru aristocratice alte dominiuri in scaimbu, anume in Banatu, precum si diverse beneficiuri, au supusu inca 20 de comune romanesci legiloru ostasiesci, si le-au incorporatu la colossalele cordonu, carele acumu se intendea pâna la marea adriatica.

Imperatés'a Mari'a Teresi'a cunoscându errórea comissa prin tramiterea de officari instructori pre càtu de ignoranti, pre atátu si brutali, a tramisu altii, mai alesu nascuti dein Tirolu si dein Itali'a, carii cunosea totu-unadata si limb'a latina. Deintre aceia colonelulu baronu Carolu de Enzenberg, ajutatu de capitani cá comitele Silviu Tannoli, si-au castigatu merite neperitórie pentru regimentulu nostru. Acei officari, dedati si ei cu viéti'a cea aspra a locuitoriloru munteni, ajutati de limb'a loru materna italiana si de cea latina, descoperindu spre marea loru mirare multimea elementeloru latine in limb'a nóstra si comuniunea acesteia cu cea italiana, n'au hesitatu unu momentu de a tractá pe romanii militarisati cá pe descendentii anticeloru legiuni si colonii ale Romei, au inceputu a'i studiá dein acestu punctu de-vedere, a face relatiunile oficiali càtra comand'a suprema totu in sensulu acesta; éra dupa ce au adunatu pe moldovenii si pe ardelenii respanditi cu locuinti'a p'ntre valile ascunse ale muntiloru si 'iau pusu in linia, la patru comune au datu nume latinesci: Salva, Romuli, Parva, Nepos, care cõprente in una sententia, semnifica totu-unadata, cá prin darea de arme in manile romaniloru si prin disciplinarea loru, stranepotii coloniiloru romane nu mai potu perî, cà ci suntu salvati. In acelasi tempu capitanulu Tannoli in elegantele poemu latinescu compusu in honórea colonelului seu dice:

Has igitur prisca genti de stirpe Quiritum Romulidae terras habitant . . . .

Si mai la vale:

Romani servile jugum subiere Coloni.

Éra dupa formarea regimentului:

Obstupuere, novas mirantes undique formas,

Romulidae, atque ingens animo fiducia crevit etc.

Una dein problemele principali care asteptá deslegare justa si prompta éra, cá officarii instructori se invetie si se dedea pe coloni'a militarisata cu cautarea de mai multe mi-diulóce ale vietuiri. Spre acestu scopu br. Enzenberg a luat mesurile cele mai efficaci. Preste Somesiulu celu furiosu se facura poduri, si s'au curatitu albi'a lui de petrii, pentru cá se póta amblá pe elu plute cu lemne si cu sare. De aci incolo se asternura drumuri vicinali, se adusera sementie diverse de cerealii si de legume; barbatii au fostu obligati a'si ará si semená locurile dein vali; femeile era tiente a cultivá gradinele, éra torsulu, tiesutulu, cosutulu si fiertulu de bucate bune pentru tóta famili'a, se intielegea de se-ne.

Dupa 14 ani dela infientiarea regimentului vediundu-se cá locuitorii s'au familiarisatu cu armele si cu servitiulu osta-

siescu, si dupace in acelasiu tempu s'au edificatu mai multe case de locuitu pentru officari, magazine de arme si de munitione, comand'a suprema se apucá si de infientiarea scóleloru. Mai antaiu de tóte se deschise un'a scóla la Nasaidu in an. 1778 sub conducerea hyeromonachului Ieronimu dela Blasiu, carele pe langa limb'a sa materna cunosea bene pe cea latina si pe cea germana. Dupa alti siese ani se deschise in acelasiu oppidu unu institutu mai mare, cu destinatiune cá se éssa dein elu teneri preparati de ajunsu spre a poté fi inaintati pâna la rangu de capitani, cumu si la cursurile theologice si pedagogice. In acelasiu tempu s'au deschisu mai multe sorgenti, dein care s'au adunatu fonduri considerabili in folosulu regimentului.

Pre candu comunele regimentului mergea prosperandu, si era ocupate numai cu custodi'a fruntarieloru si cu economi'a casei loru, imperatés'a strimtorata dein mai multe parti de inimicii sei, s'a vediutu constrinsa cá se abstraga si pe regimentele confiniarie transilvane dela primitiv'a loru destinatiune si se le scótia in alte tieri, pe campulu sangelui, alaturea cu regimentele de linia.

In anulu 1779 regimentulu II. romanescu a fostu comandatu in contra Prussiei, cu care ocaziune si luá celu de antaiu baptismu de sange la cetatea Tropavia (Troppau), unde in una lupta partiale batendu pe prussiani, îi luá la fuga si le ocupá castrele; avù inse si regimentulu nostru mai multi vulnerati si morti.

Dupa restabilirea pazei cu Prussi'a, regimentulu se rentórsa in patria la foculariele sale, unde pe acelea tempuri avea fórtu multu de lucru de alungulu fruntarieloru. Carantinelu in contra ciumei se infientasera, veghiarea asupra caletoriloru era atátu de severa, in càtu celi carii aru fi cutediatu a trece fóra a stá in carantina 20 pâna si 40 dile, venea in periculu invederatu de a fi spendiurati dupa una procedura summaria, conformu articiloru legei martiale. Preste acésta, hotiile de codrii inca totu mai erá, cumu amu dice la ordinea dilei; furcile si tiép'a se vedea inaltiate pe la cele mai multe comune. Dein acesteia impregiurari póte ori-cine se judece greutatea servitiului de di si de nópte alu militariloru.

In an. 1788 prorupse de nou bellulu turcescu. Atunci comand'a suprema se vediù éra in starea neplacuta de a trage pe militarii de fruntarie dela vocatiunea loru si a'i scóte dein tíera in contra turciloru cu atátu mai virtosu, cá cele duoe diete, a Ungariei si a Transilvaniei, compuse aprópe numai dein aristocratia, nu voliá se votedie completarea regimenteloru, éra puçinulu numeru de recruti pe care'lu votá dietele, nu'lu implinea consiliurile municipali, care se compunea asemenea totu numai dein nobili privilegiati, cu singur'a exceptiune de cele sasesci si de unele oppide; insurrectiunea armata a classiloru privilegiate inca venise cu totul in desvetudine, cà-ci privilegiatiloru le placea multu mai bene se siédia acasa la familieloru, se'si védia de economia si de petreceri, decâtu se dea peptu cu turcii prin muntii si pe campiele Romaniei; asia curtea imperiale se vedea necessitata a completá si regimentele de linia mai multu cu juni romani, carii cá se scape de tirani'a de acasa, decidea a'si cercá fortun'a cu arm'a inpumnata. Anume dein regimentulu II. romanescu confiniariu s'au scosu indata

la inceputu 3420 de fetiori, éra pentru paz'a fruntarielor au remasu numai rezerv'a regimentului si asia numitii invalidi. Regimentulu pusu sub comand'a colonelului Heyden-dorf, in Februaru fu transmutatu in Bucovina, de unde in Martiu inainta in Moldov'a pâna la Iassi, inse numai dupa câteva batalii crunte, pe care le avu cu turcii, anume la Dorohoiu, la Folticeni, Botosiani, Bai'a, Larg'a. In tôte acelea lupte turcii au fostu batuti si scosi dein pozitiiunile lor. In Iuliu regimentulu nostru se aflá stationatu la Hârlâu, unde éra si s'a mesuratu cu turcii, éra in Septembrie ia lovitu la Adjudu si 'ia inpinsu spre Munteni'a. In anulu urmatoriu 1789 regimentulu nostru ajunsese in passulu Branului, pe unde turcii se incercasera se sparga in Transilvani'a; dara dupa batali'a dein Valea-mulierei si dupa cea dela Campulungu intemplata in Octobre, au fostu constrinsi a se retrage spre Dúnare. In Maiu 1790 aflamu regimentulu nostru pe la Turnu, sub comand'a colonelului baronu Craiu, éra in Iuniu la Giurgiu, unde s'a si peirecutu una dein faptele cele mai glorióse. Trei bataliône austriace de linia apucasera a fi impresurate dein tôte partile de turci, in periculu de nimicire totale. In acelea momente supreme regimentulu alu II. romanescu formandu-se in quadratu oblungu, sparge pr'ntre desimea turciloru, semnandu mórte si perire, pâna ce ajunge la camaradii sei, cu carii unitu sfarma liniile inemicului si'lu ia la fuga. Cu acea ocaziune corporalulu Ioanu Botta, unu ostasiu cá tornatu dein bronzu, vedindu pe capitanulu Zwilach incongiuratu de siese turci, se rapede asupra-le, ucide, ranesce, ia la fuga dein ei si scapa pe capitanu. Pentru acea fapta heroica dela Giurgiu regimentulu fu laudatu, éra sergentii Despotu si Bobu fusera decorati cu medalia de auru, corporalulu I. Botta, vice-corporalulu Dimitrie Siuc'a, gregarii Pantelie Holocea si Ioanu Spiridonu cu medalia de argentu. Puține semne de recunoscintia pentru atâta devotamentu si adevératu heroismu; dara nu care cumuva se uitamu, cá regimentulu éra romanescu. Cu tôte acestea, éra si in acelea tempuri ici coela câte unu omu iubitoriu de dreptate si scutitu de ura nátionale. S'a vediutu adeca in Diariulu de Vien'a inca la 13. Novembre 1789 urmatoriulu passagiu: „Este de doritu, cá regimentulu alu duoilea pedestru romanescu de granitarii dein Transilvani'a se afle ocaziune de a da probe de ajunsu ale virtutiei sale bellice, pentru-câ in acestu casu lumea s'aru convinge, cá simbolulu „Virtus romana rediviva“ care s'a datu acestui regimentu, este adevératulu si nedubitatulu simbolu alu acestei natiuni.“

La testimoniulu acesta se reflectamu, cá pre candu fu elu scrisu si publicatu, Imperatulu Iosifu II. se mai aflá inca in viétia, si cá numai pe câtu a domnit elu, a fostu permisu a se spune adevérulu intregu despre romani. Preste acestea se póte combina dein mai multe fapte a le lui, cá Iosifu carele caletorise de câteva ori prin Transilvani'a si Banatu, uneori incognito, incepuse a crede, cá romanii in majoritatea loru preponderante aru fi in adevéru descendenti de ai coloniiloru si legiuniloru antice, inse degenerati multu prin gangrenós'a iniriurintia a imperiului bizantin, effemeiatu si destramat.

Dupa inchiáierea pazei dela Sistovu dein Augustu 1791 regimentulu nostru inca s'a reintorsu in patria, inse numai

pentru unu anu si câteva luni, si cu perdere de 1218 individi, cá-ci atâti dein ei au gustatu mórtea in bellulu turcescu si au remasu pe campulu gloriei militare.

Revolutiunea francésca cutremurase lumea si incepuse a clatina tronurile; bellulu universale nu se mai potea evita. Comand'a suprema austriaca, dedata acumu si mai multu a se folosi de virtutea militaria a romaniloru, a decretatu cá intre alte trupe numeróse romanesci, regimentele confiniarie inca se fia scóse in contra Franciei. Dein regimentulu alu duoilea confiniariu se scóse in 9. Martiu 1793 batalionulu antaiu sub comand'a locotenentului colonelu Stoianiciu tocma in regiunile Renului, unde in acelu anu a luat parte la siese batalii mai mari si mai mici. In 27. Augustu batalionulu comandatu in una pozitiune grea la pólele muntelui Zabern in faci'a unui mare numeru de inemici; pe acestia 'ia respinsu; l'a costatu inse mórtea capitanului Calliani si 12 ostasi, carii au caditu in lupta gloriósa.

In dilele dein 11. 13. et 14. Septembrie batalionulu transmutatu in valea Bundenenthal, dupa lupte crancene nu numai atacá si ocupá fortificatiunile passagere a le inemicului, ci smulse dein mânilu lui si câteva tunuri a le unui batalionu secuiescu, dela care le luasera francii. In acelea dile s'au distinsu mai alesu locotenentii primari Berariu si Kaup, éra sublocotenentele Vitézulu cu 18 soldati remasera morti, si capitanulu Richter cu alti 6 fetiori ajunsera in captivitate.

In lovirea dela 13. Octobre, pre candu s'a ocupatu fai-mós'a lini'a strategica dela Weissenburg, locotenentele primariu Gratze cu unu numeru de voluntari se aruncá asupra unui redutu, éra locotenentele Berariu cu venatorii batalionulu strabatù in cetatea Weissenburg. In 26. Octobre ace-lasi locotenente Gratze scóse pe inemicu dein padurea dela Strassburg, éra stegariulu Gallanu cu venatorii pusu in avangarda, ii luá la fuga. In acea batalia care se incin-sese pe lini'a intréga, au fostu raniti 1 capitanu, patru ofi-cieri subalterni si 95 de soldati.

In lupt'a dela padurea Krauder-Wald, totu aprópe de Strassburg, in 18 Novembre locotenentele Jarda si 18 soldati au fostu raniti, éra 11 au remasu morti.

In batali'a dela padurea Hagenau dein 12. Decembre batalionulu intregu a luptatu cu atâta bravura, in câtu comandantele supremu Wurmser l'a laudatu prin ordinu de di, si intre altii a distinsu pe oficiarii subalterni Berariu Itulu si Deveanu.

Pe tempulu expeditiunei bellice dein 1794 acestu batalionu fusese comandatu cá se ia redutele dela cetatea Schif-ferstadt, aparate fórté bene. Acolo in asaltulu dein 23. Maiu au fostu raniti capitanulu Herseni, sublocotenentele Popu si 135 ostasi, éra 11 au caditu.

Intre 29. Maiu si 2. Iuliu batalionulu era comandatu cá se scótia garnisón'a inemicului dein Schwiegerheim si Frayspach; o-a si scosu, au avutu inse 7 morti si 52 raniti, éra 2 ostasi au caditu in captivitate. In acelea lupte s'a distinsu locotenentele Jarda cu voluntarii, cá-ci au strabatutu prin plóia de glontie in cetate, éra stegariulu Georgie Iliesiu cu venatorii s'a distinsu prin bravura personale si a fostu decoratu.

Dela 16 pâna in 24. Augustu batalionulu dislocatu la

Mundenheim în faci'a fortificatiunilor renane s'a portatu în acelea dile atâtu de heroicesce, în câtu principele Albrecht 'ia multiamitu érași în ordinu de di, si 'ia promissu a'lu recomanda gratiei si favórei imperatesci. Se pare că luptele batalionului au fostu destulu de fericite, pentru-câ în tóte acelea incaierari si asalturi au cadíutu numai 4 ostasi, éra 14 au fostu raniti, 27 incongiurati si luati în captivitate; intraceea inemiculu fu respinsu pâna deincolo de Mundenheim. Dein toti capitanulu Pfeiffer cu compani'a sa si locotenentele Marinovicu au fostu laudati mai cu distincíune.

În 1. Decembre batalionulu s'a batutu pe siesurile deintre cetatea Moguntia (Mainz) si Tahlbach, inse luptele mai crunte au decursu în 20., 22. si 29 Dec. totu la Mogunti'a, sub comand'a lui Stoianiciu, unde batalionulu perduse mai antaiu due tunuri, pe care érași le recupâ impreuna cu tóte tunurile inemicului, pe care'lu scóse dein pozitíunile sale si'lu luâ la fuga. Aici au cadíutu sergentulu Andratu cu 5 soldati, éra locotenentele Banowszky si 42 de soldati au fostu raniti.

În an. 1795 batalionulu scadiutu la numeru prin atatea afaceri sangeróse si prin fatige care întrecu poterile omenesci, întru asteptarea întregirei sale, nu mai fu dusu în focu pâna în 20. Septembrie, în care di oficiarii Jarda, Carpu si Gramma cu compani'a lor separati cu totulu de grosulu trupe si incongiurati de inemici, prin unu stratagemu geniale au sciutu se scape si au ajunsu la batalionu cu perdere numai de trei fetiori, cadíuti în captivitate. Acésta s'a întemplatu în faci'a fortificatiunilor dela Welmich.

În 12. Octobree batalionulu participâ la batali'a dela Geissheim, éra în 10. Novembre dislocatu în padurea Bingenwald et Stremburg, a scosu pe inemicu dein Wormsroth prin bravur'a locotenentelui Jarda, au cadíutu inse 5 ostasi, au fostu raniti oficiarii Itulu et Mossery si 33 ostasi, éra locotenentele Banowsky si 25 de fetiori ajunsera în captivitate.

În 13, 26 si 30. Nov., apoi în 17. Decembre batalionulu mai avù loviri partiali cu inemiculu, atâtu în padurea Bingen, câtu si la podulu de preste riulu Nou, pe care locotenentele Jarda ilu tienù si aparâ cu mare perseverantia, pâna candu au trecut tóte trupele imperatesci. În acele dile au moritu 5 si s'au ranitu 37 ostasi de ai batalionulu.

În an. 1796 batalionulu acesta fu condusu în focu mai antaiu în 1. Iuniu la padurea Sonnenwald; lovirea inse dein 20. Iuliu la Sorgheim tienù pâna sér'a; cu tóte acestea remasera numai 3 morti, éra 66 raniti; pentru câ locotenentele Jarda cu compani'a sa si locotenentele Berariu cu mic'a sa bateria atacandu pe inemicu cu energia extraordinaria, ilu aduse în disordine si'lu persecutâ pâna tardiu.

În 10 et 20. Augustu batalionulu asediatu între Sulzbach et Wolfung, lovit de inemicu cu tóta fervórea, îi oppuse resistentia atâtu de efficace, în câtu generariulu locotenente maresialu de campu br. Kray laudâ atâtu pe oficiari, câtu si pe soldati, si le multiamí de nou, totu prin ordinu de di. Acésta victoria costâ 41 morti, 185 raniti, 28 cadíuti în captivitate.

Dupa doue conflicte mai usóre avute în 1. Sept. la Schwarzfild, în 3 la Sulzbach, apoi inaintandu la

Aschaffenburg, acolo batalionulu ajutat de artilleri'a sa comandata de locotenentele Berariu în lini'a prima, a luat în captivitate una ceta de siese sute de inemici, avù inse si dein partea sa 35 vulnerati.

În 12 et 16. Sept. una divisiune oppumnâ si luâ cu asaltu reduturile dela Lahn, inse cu pretiu scumpu de 33 morti, între carii si capitanulu Keissinger, éra v. colonelulu Stoianiciu, capitanulu Gréth, locotenentele primariu Donáth si locotenentele Itulu cu 67 ostasi au fostu raniti. În urmarea acestor lupte, archiducele Carolu, comandantele supremu de atunci, a datu acestu ordinu de di: „Dupa ce în apararea cetatiei Limburg întregu batalionulu românescu s'a batutu în 16 ale acesteia cu mare bravura, cu care ocaziune sergentii Mayer si Cabalini s'au distinsu între toti, am aflatu cu cale a dá acelor sergenti medali'a de argentu. Hundsaugen, 18 Septembrie 1796.

Archiducele Carolu.“*)

În Octombree locotenentele primariu Lenk lovindu pe inemici cu despartimentulu seu la Altkirchen cu mare curagiu, a fostu vulneratu elu si 11 soldati.

(Va urmâ.)

Nr. 214—1874.

Procesu verbale

luatu în siedinti'a estraordinaria a comit. asoc. trans., tienuta în 15. Sept. c. n. 1874, sub presidiulu d-lui v.-presied. Iac. Bolog'a, fiendu de facia domnii membrii: E. Macelariu, I. Hannia, I. Tulbasiu, Const. Stezariu, I. V. Rusu, Zach. Boiu, dr. Aureliu Brote, I. Cretiu si I. Candrea.

§ 107. Secretariulu alu II. perlege unu estrasu despre conclusiunile adunarei gen. a asoc. tienute la Dev'a în 10—11 Augustu a. c. în generale, si totu odata se iau la discussiune în speciale, acele conclusiuni ale numitei adunari gen., cu a caroru punere în lucrare este insarcinatu comitetulu (a se vedé prot. de sub Nr. prot. ag. 186, 1874).

Deci secretariulu II. referéza asupr'a conclusiunei de sub Nr. prot. XVI., prin care adunarea gen. aflandu, câ computurile cassei asoc. si a le fondului academiei, cum si computulu despre spesele cancelariei s'au purtatu cu deosebita accuratetia, a decisu a se esprime multiamita cassariului si preste totu comitetului, si a se dá respectivilor ratiocinanti absoluturiu.

Se iea spre scientia cu acea, câ dein partea presidiului se se dea absoluturiulu recerutu respectivilor ratiocinanti.

§ 109. Se referéza asupr'a conclusiunilor adun. gen. de sub Nr. prot. XVII., XVIII., XIX., XX.,

*) „Postea quamin defendenda Civitate Limburg, ubi tota Valachica phalanx 16-ta hujus rem magna cum fortitudine gessit, Vigiliarum Magistri Mayer et Cabalini singulariter se distinxissent, hinc duobus his Vigiliarum Magistris numisma argenteum concedendum duxi. — Hundsaugen 18-va Septembris 1796.

Archi-Dux Carolus.“

XXI. si XXII. relative la preliminarea si statorirea bugetului asoc. pre an. 187⁴/₅.

Conformu amentitelor conclusioni, bugetulu pre an. 187⁴/₅ s'a statoritu in urmatóriele positiuni:

1. Remuneratiunea secretar. I. cá redactoriulu foiei „Transilvani'a“ cu	400 fl.
2. Remuneratiunea secret. II. cu	300 „
3. Remuneratiunea cassariului cu	200 „
4. Remuneratiunea bibliotecariului cu	60 „
5. Spesele cancelariei cu	150 „
6. Pentru unu scriitoriu	150 „
7. Chiri'a pentru localulu cancelariei cu	100 „
8. Pentru biblioteca	69 „
9. Spese extraordinarie	100 „
10. Doue stipendia pentru doi ascultatori de tehnica de câte 400 fl., la olalta	800 „
11. Stipendiu pentru unu juristu	150 „
12. Doue stipendia pentru doi realisti a 60 fl. cu	120 „
13. Stipendiu pentru unu gimnasistu dein comitatulu Dobăcei (dupa una fundatiune anonima de pre acolo) cu	60 „
14. Stipendiu fundatu de Nic. Marinoviciu sen. dein Sasu-Reginu pentru unu studente incependu dein I. clase gimn. cu	60 „
15. Subventiune pentru fói'a asoc.	626 „
16. Pentru servitoriulu cancelariei	120 „
17. Ajutoriu pentru scól'a normale dein Lapusiulu ung. pre an. curente	200 „
18. Pentru sodalii si invetiaceii de meseria cá ajutoria	222 „
Sum'a	3878 fl.

Punendu-se in ordene la discussiune susu indigitatele positiuni, s'au luatu urmatóriele decisiuni:

a) ad p. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 16 si 17 s'a decisu, cá respectivele sume preliminate se se asemnéze la cass'a asoc. spre esolvire, dupa pracs'a indatinata si pàna aci cu acea observare, cá dein spesele extraordinarie de sub pos. 9) se se tiparésca statutele asoc. in 2000 esempl., ér' ajutoriulu de sub pos. 17) asemnatu pre seam'a scólei dein Lapusiulu ung. se se esolveze numai in 4 rate;

b) ad pos. 10, 11 si 12 respectivele stipendia se conferescu si pre an. scol. 187⁴/₅ fostiloru stipendiati, carii au satisfacutu conditiuniloru recerute, si anume: cele doue stipendia de câte 400 fl. de sub pos. 10) se conferescu teneriloru: Ioane Baiulescu si Basiliu Michaelé Lazaru, ambii ascultatori de tehnica in Vien'a, celui dein urma la propunerea dlui comembru I. Tulbasiu, cu conditiunea de a produce documentu de frecuentare pre sem. II. anulu scol. 187⁴/₅; stipendiulu de sub pos. 11) de 150 fl. tenerului Avramu Armeanu, iuristu la academi'a reg. dein Sibiiu, si in fine cele doue stipendia de câte 60 fl. de sub pos. 12) se conferescu teneriloru: Marcu Munteanu si Emilianu Popoviciu, ambii ascultatori la scól'a reale evangelica dein Sibiiu. Inse toti susu-

amentitii stipendiati suntu indetorati, cá pàna la 25. Octobre a. c. se produca dela directiunile respective documentu, cumu-cà frecuentéza cá studenti ordinari spre a se poté apoi face dispositiunile la cassa pentru esolvirea stipendialor conferte;

c) ad pos. 13) si 14) aceste stipendia fiendu libere, se voru conferi la tempulu seu pre cale concursuale, pentru care dupa raportulu secretariale s'a si publicatu degiá concursu sub dto. 10. Septembre a. c. cu terminu pàna in 15. Septembre c. n. a. c.

§ 109. Se pune la discussiune distribuirea sumusiórei de 222 fl. v. a. destinata cá ajutoriu pentru sodalii si invetiaceii de meseria (vedi pos. 18 dein § 108).

Dn. protopopu Ioane Hanni'a propune, cá sumusiór'a de 222 fl. se se distribue cá ajutoria numai pentru invetiaceii de meseria, cu eschiderea pentru asta-data a sodaliloru.

Secret. II. referente propune, cá dein acea sumusióra, se se creeze doue ajutoria de câte 36 fl. pentru doi sodali de meserii 72 fl. si 10 ajutoria de câte 15 fl. pentru 10 invetiacei de meseria 150 fl. Ér' dn. asesore consist. Z. Boiu propune, cá dein sumusiór'a desu amentita se se creeze 2 ajutoria de câte 50 fl. pentru doi sodali de meseria, si 5 ajutoria de câte 25 fl. eventualmente 24 fl. pentru 5 invetiacei de meseria.

Dupa discussiune, submitendu-se la votu propunerea Dlui Hanni'a, aceea remane in minoritate, obtienendu numai 4 contr'a 5 voturi, prin urmare nu se primesce.

Submitendu-se apoi la votu propunerile secret. II. cá referente, si a dlui ases. consist. Z. Boiu: propunerea referentelui se adoptà cu maioritate de 6 contra 2 voturi, abstienendu-se dn. comembru Stezaru dela votisare.

§ 110. Facia cu bugetulu preliminaru de sub §§ 108 si 109 si pre bas'a conclusiunei adunarei gen. de sub Nr. prot XXII. referentele secret. II. propune a se resolve in sensu negatívu, urmatóriele petitiuni:

a) petitiunile teneriloru: Petru Dehelianu, ascultatoriu de filosofia in Gratiu, și Pintea Ternaveanu, ascultatoriu de silvicultura in Mariabrunn, carii ambii cerura a li-se conferi si pre an. scol. 187⁴/₅ avutele stipendia, spre a poté face rigorósele, respective esamenele recerute, dupa ce adeca finira cursulu de 3 ani.

b) Cererea comissiunei centrale dein Turd'a, esmise cu insarcinarea de a colectá subsidiale necesarie pentru edificarea unei scóle normale acolo, prin care cere a se assemná dein fondulu asoc. unu ajutoriu spre acelu scopu. In urma.

c) Cererea comitetului pentru infientiarea fondului scólei de fetitie in Clusiu.

d) Petitiunea dlui protopopu in Satmariu Petru Branu, prin carea cere succursu materialu si moralu dela asoc. spre a poté suportá spesele tiparirii opului

seu intitulatu: „Margaritarie“. Totu odata referentele cu privire la petitiunea de sub c) propune, cá dupace facia cu impregiurarile actuali ale asoc., auctoriului respectivu acum nu i-se póte dá sucursulu materialu cerutu, se i-se dea inse totu potentiosulu sucursu moralu, si spre acelu scopu opineza, cá respectivulu opu se se predea spre esaminare si reportare unui individn de specialitate dein senulu comitetului.

Propunerile referentelui de sub a, b, c si d se primescu si cestiunatul opu de sub d, se predà spre esaminare si raportare dlui comembru Zach. Boiu.

§ 111. Secret. II. raportéza, dupa Nr. protoc. XXIII. cu ocasiunea adunarei gen. tienute la Dev'a in 10—11 Augustu a. c. a incursu la fondulu asoc. cá tacse de membrii ordinari vechi si noi, sum'a de 833 fl. cu acea observare, cá dn. Nic. Petroviciu dein Hatiegu inca n'a depusu sum'a promisa de 100 fl. prin urmare cá s'au incassátu numai 733 fl.; ér' pentru fondulu academiei s'au primitu cu acea ocasiune cá contribuiuri 36 fl. 68 cr. v. a.

Se ia spre placuta scientia, cu acea, cá nouiloru membrii ord. se li-se espedeze dein partea secretariatului respectivele diplome.

§ 112. Se raportéza asupr'a conclusiunei adunarei gen. de sub Nr. prot. XXV., prein carea se recomanda comitetului esecutarea propunerilor facute de dn. secret. minist. Lad. Vajda la adunarea gen. dein Gherl'a (1868), cu acelu adausu, cá in cartile populari ilustrate, ce ar' fi de a se edá, se se tracteze cu deosebita grig'ia economi'a, si se se provóce barbatii carturari a scrie diferite studia economice, istorice, morali etc. pentru poporu, care se se tiparésca pre spesele asoc. In fine recomanda spriginirea: „Economului, ce apare in Blasiu.

Propunerile amentite se se resume in una dein siedintiele proxime si secret. II. se insarcinéza a presentá cu acea ocasiune propunerile sale, relative la modalitatea esecutarei acelor'a, avendu in vedere conclusiunile adunarei gen. dein anii precedenti, cum si anteactele acestui comitetu. Se se recomande spriginirea „Economului“ pre calea directiunilor despartimenteloru cercuali ale asoc.

§ 113 Se referéza despre conclusiunea adunarei gen. de sub Nr. prot. XXVI., prin carea se decide cá comit. sumele disponibili, ce ar' incurge la fondulu asoc. si alu academiei, se ce eloce spre fructificare la institutulu „Albin'a.“

Se ia spre scientia cu acea observare, cá comitetulu si pana acum a elocatu banii disponibili la institutulu „Albin'a,“ conformu unui conclusu alu seu dein 10. Decembre 1872 Nr. 302.

§ 114. Se referéza asupr'a conclusiunei de sub Nr. prot. XXX., prin carea comitetulu se insarcinéza se procure dela toti redactorii romani ciscarpatani câte unu esemplariu dein diuarele redactate de domni'a loru, si incatu acelia nu le-ar' avé, se se invite aceli domni, carii au esemplaria complete, se le

dea pre seam'a asoc. pre langa una remuneratiune dein capitalulu speseloru neprevédute, séu gratis; ér' in venitoriu se se provóce toti redactorii, cá se trimitia dein diuarele loru gratis câte unu esemplariu pre seam'a bibliotecei asoc.

Se se cerce domnii redactori respectivi deadreptulu, cá dein diuarele redactate de domni'a loru dela inceputulu aparerei diuariului resp., se benevoiésca a oferi câte unu esemplariu pre seam'a asoc. séu gratis, séu pre lenga óre-care remuneratiune. Asemene se se róge a tramite si pre venitoriu câte unu esemplariu gratisu, pre seam'a bibliotecei asoc. In casulu inse, candu dela domnii redactori nu s'ar' poté obtiené diuarele complete, se se róge pre calea diuarielor romane, particularii, carii ar' avé unulu séu altulu dein diuarele respective, cá acele se le ofereze pre seam'a asoc.

§ 115. Se referéza asupr'a altei conclusiuni, totu de sub Nr. prot. XXX., prin care dein motivulu, cá asoc. se lucre si in poporu, se decide a se esoperá pre venitoriu, cá dissertatiunile de tendentia si coprensu mai practicu, ce se voru tiené, se se prelucure dein partea respectiviloru auctori, intru unu limbagiu mai populariu, in forma de predice séu altu-cumu, si asia tiparindu-se, se se impartia intre poporu.

Se decide, cá acestu conclusu in totu coprensulu, se se comunice cu directiunile despartimenteloru cercuale ale asoc., cu provocarea, cá acele se róge pe domnii disserenti dein obiecte practice, cá in privinti'a prelucrarei dissertatiuniloru loru se se conforme dupa indigitarile coprense in susu-citatulu conclusu alu adunarei gen.

§ 116. Se raportéza despre conclusiunea de sub Nr. prot. XXXI., prin carea se insarcinéza comit. a dá diplome de recunoscintia publica pentru acelu preotu, docente ori altu barbatu romanu, carele pre calea respectivului despartimentu carcuale va documentá, cá dupá svatulu, indemnulu si impulsulu seu, 10 baieti romani imbracisiara carier'a meserieloru, séu cá 10 baieti cercetéza scólele normali si superiori.

Se se aduca acést'a conclusiune læ cunoscintia publica pre calea diuarielor natiunali.

§ 117. Se amintesce conclusiunea de sub Nr. prot. XXXII., prin carea acestu comit. se insarcinéza a presentá proximei adunari gen. unu conspectu despre totí tenerii fosti stipendiati ai asoc., spre a se vedé cati teneri se crescura in fia-care directiune, si cu ce succesu, ba de s'ar' poté, se se indigiteze si starea loru presente, spre a se constatá folósele, ce le aducu ei societatiei.

Se concrede secretariatului compunerea respectivului conspectu, cu insarcinarea de alu presentá la tempulu seu.

§ 118. Se presenteza conclusiunea de sub Nr. prot. XXXIII., prin carea se indruméza comitetulu a créá unu stipendiu pentru music'a nationale; sti-

pendiulu se se accordeze unui teneru de talentu spre a studiá bene artea musicale, cá astu-feliu se póta ajunge culegatoriu si compositoriu de melodii romanesce.

Dein lips'a preliminarului pre anulu curente se va luá in consideratiune effectuirea amentitei conclusiuni cu ocasiunea proiectarei bugetului asoc. pre anulu urmatoriu.

§ 119. Se presentéza conclusiunile de sub Nrii prot. XXXV., XXXVII., XXXVIII. si XL., prin care se constata realegerea fostului comitetu pre altu trienniu urmatoriu, suplenindu-se prin alegeri noue numai locurile devenite vacante, si anume: dn. capitani si cassariu Const. Stezariu, s'a alesu de membru ordinariu in loculu dlui consiliariu de finantia in pensiune Petru Manu, carele dein caus'a morbului de care suferé, nu póte participá le siedintiele comitetului. Acestui'a i-se votá multiamita protocolaria pentru sarcin'a portata pana acumu. Ér' pentru alte doue locuri devenite vacante de controloru si membrii suplenti, se alesera dnii dr. Aureliu Brote cá controloru si membru suplente, si I. Candrea cá membru suplente.

Atátu escelenti'a Sa dn. Bar. Popu, càtu si ceilalti membrii ai comitetului, primira posturile lor onorifice, pre alti 3 ani.

Se decide: cá se se faca pasii necesari la locurile mai inalte pentru a se exoperá aprobarea prea gratiósa a nou realesiloru: presiedinte si vice-presiedinte ai asoc.; ér' membriloru comitetului se li-se dea respectivele decrete.

§ 120. Presidiulu aflá degiá la loculu seu, se si-repetiesca salutarile exprese in siedinti'a precedente dein 8. Septembre a. c. facia cu membrii comitetului, salutandu in speciale si pre noulu membru degiá presente, I. Candrea.

Comitetulu intempina intre aclamatiuni de: „se traiésca“ salutarile cordiali ale presidiului.

§ 121. Se presentéza conclusiunile adunarei gen. de sub Nr. prot. XLI. si XLII., prin care defige tienerea adunarei gen. proxime in opidulu Lugosiu, si anume in cea de antaiu domineca dupa 1. Augustu cal. nou 1875.

Se iea spre scientia si indreptare.

§ 122. Secret. II. in nexu cu conclusiunea comitetului dein siedinti'a de dto 8. Septembre a. c. propune, cá esolvirea pretiului obvenitóriu de 30 fl. pentru cartile procurate de dn. bibliotecariu pre seam'a bibliotecei asoc. se se asemnéze la cass'a asoc. dein cuantulu preliminaru pentru trebuintiele bibliotecei. (Nr. 207, 1874).

Propunerea se primesce.

§. 123. Se presentéza unu contu, sunatoriu despre 3 fl. 50 cr. cá pretiulu legarei aloru 7 tomuri dein Transilvani'a pre seam'a bibliotecei asoc.

Se asemnéza la cass'a asoc. esolvirea respecti-

vului contu, dein cuantulu preliminaru pentru trebuintiele bibliotecei.

§ 124. Secret. II. presentéza un'a petitiune a senatului protopopescu gr. cat. alu Sibiiului, prin carea acel'a se róga, cá comitetulu se benevoiésca a dá câte unu esemplariu gratuitu dein fóí'a asoc. pre seam'a bibliotecei scóleloru dein Bui'a, Caltoasseru, Sibiiu, Ghisas'a de susu si Secadate.

Se decide a se accordá cererei respective si a se poftí respectiv'a redactiune, cá se dispuna a se spedá câte unu esemplariu gratuitu dein fóí'a asoc. la adresele amentiteloru scóle.

§ 125. Secret. II. reportéza, cà in 14. Sept. a. c. primindu-se la adres'a presidiale un'a citatiune dela judecatori'a singulare reg. dein Gherl'a de dto. 10. Sept. a. c., cá adeca asoc. se se representéze la pertractarea massei remase de repausatulu prepositu capitulariu Macedonu Popu, defipta pre 25. Sept. a. c., presidiulu s'a afluat indemnata a plenipotentia pre dn. advocatu dein Gherl'a Augustu Munteanu, cá se represente interesele asoc. la numit'a pertractare, si totu odata se informéze pre acestu comitetu despre starea lucrului, asternendu incóce si o copia autenticata de pre testamentulu respectivu.

Spre scientia cu aprobare.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede domniloru membrii: Hanni'a. Macellariu si Tulbasiu. Sibiiu, datulu cá mai susu.

Iacobu Bologna mp. Ioane V. Rusu mp.,
vpresiedinte. secret II.

S'a perlesu si verificatu. Sibiiu in 17 Sept. 1874:
I. Hanni'a mp. E. Macellariu mp. I. Tulbasiu mp.

Ad. Nr. 196, 1874.

Contribuiri pentru fondulu academiei.

Cu ocasiunea adunarei gen. dela Dev'a dein 10—11 Augustu a. c. s'a administratu prein dn. protop. gr. cat. alu Albeilulie, Gregoriu Elechesiu, urmatóriele contribuiri:

Dela parochi'a gr. cat. Lipoveni in Alb'a-Iuli'a 11 fl. 79 cr. partea protopopului dela miru oferita academiei 5 fl.; dela parochi'a gr. cat. Ighiu 3 fl. 11 cr.; dela parochi'a gr. cat. Galthiu 2 fl. 40 cr.; dela parochi'a gr. cat. Benicu 6 fl. 81 cr.; dela parochi'a gr. cat. Santu-Imbru 2 fl. 57 cr.; dela parochi'a gr. cat. Gald'a de susu 5 fl.

Sum'a 36 fl. 68 cr.

Prin dn. advocatu in Abrudu, Iosifu Crisianu s'au tramesu cá ofertu pentru fondulu academiei dela dn. not. in Zlatn'a, Filimonu Plastea 8 fl. v. a.

Sibiiu in 15. Sept.

Dela secret. asoc. trans.

Anuntiu literariu.

La redactiunea Transilvaniei se afla depuse de càtra respectivii dñi auctori, traductori, editori spre vendiãre:

Dictionariulu limbei romane, elaboratu dupa insarcinãrea data de societatea academica romana, de A. T. Laurianu si I. C. Maximu. Bucuresci 1873 volumulu I. A—H. 8° mare pag. 1242, 9 fl. v. a.

— Tragemu atentiunea tuturoru càti voru se aiba acestu Dictionariu, cà volumele lui si alu Glossariului, in locu de 100 còle tiparite ce s'au prevediutu (dein eróre) inainte cu patru ani, voru ceprende la 180 còle; si totusi, pentru aceia carii se abonedia pre càtu tempu mai merge tiparirea lui, pretiulu remane la opulu intregu, totu numai celu vechiu, adeca de 2 Napoleondori (40 lei noi séu franci); dara dein momentulu terminãrei acestui opu, pretiulu se va urcã la 3 napoleoni, pentru-cã altumentrea nu se pricepe cumu voru esi enormele spese ale tipariului. Asia dara toti càti voiescu se aiba dictionariulu si glossariulu numai cu 2 napoleoni, se nu'si pregete a se abonã de acuma, pãna mai este tempu. Aceia caroru nu le este indemana a se pune in correspondentia imediata cu delegatiunea in Bucuresci, potu prenumerã ori candu la redactiunea nòstra; éra dñii abonati vechi suntu rogati a transmite si a dou'a parte a pretiului, dupa care li se voru tramitte indata fasciclii càti au mai esitu pãna inclusivu la lit. N.

Analile societãtiei academice romane. Necesãrie la toti càti se ocupa cu histori'a literaturii, tomu I. 1 fl. 70 cr., — tomu II. 3 fl. 90 cr., — tomu III. 90 cr., — tomu IV. 1 fl. 10 cr., — tomu V. 1 fl. 45.

Si pe 1873.

Operele lui Corneliu Tacitu traduse in limb'a romana de rep. Gav. Munteanu, fostu membru alu societãtiei acad. (una dein cele mai bune traductiuni romanesci dein limb'a latina) 2 fl. 80 cr.

Equilibru intre Antithesi, sau spiritulu si materi'a, de Ioanu Eliadu Radulescu, Bucuresci, 1869. 1 volumu, formatu de lexiconu, pag. 400.*) 4 fl.

Georgiu Lazaru si scòl'a romana, memorialu de Petru Poenariu, discursu de receptiune etc. Cu portretulu lui Georgie Lazaru si anexe. Bucuresci, 1871. 8° pag. 65, 40 cr. (Onorati memori'a fericitului Lazaru!)

Bibliografia chronologica romana, séu Cathalogu generalu de cartile imprimate dela adoptarea imprimeriei, diumetate secolulu XVI. si pãna astadi, 1550—1873. Editiunea a dou'a, precesa de doue serii, una de date historice, relative la bi-

*) Opu indispensabile pentru toti acei romani, carii se ocupa cu histori'a nòstra nationale si voliescu a participa la afacerile politice ale tierai.

biografia in genere etc. si alt'a relative la imprimeria etc. Adunate in tempu apròpe de 30 de ani, de Dimitrie Iarcu, vechiu professoru si inspectoru de scòle. Bucuresci, 1873. Formatu de lex. pag. 163**) 1 fl. 70 cr. v. a.

Operele Principelui Demetriu Cantemiru. Tiparite de societatea academica romana Tomu I. Descriptio Moldaviae. Cu chart'a geographica a Moldaviei si unu Facu-simile. Bucuresci, 1872. 8° mare, pagine 154. Pretiulu 4 lei noi.

Nici-unu historiographu d.-romanu nu se pòte lipsi de acésta carte.

Chronicarii Tierii romanesci publicati de Tr. Laurianu, professoru de filosofia in colegiulu nationalu, si Nicolae Balcescu. Bucuresci. cu tipariulu colegiului nationalu, 1846 si 1847. Tomu I. coprende Istori'a Domniloru Tierii romanesci, scrisa de Constantinu Capitanu. Tom. II.: I. Istori'a Tierii romanesci, de Radu Greceanu. II. Chronic'a Tierii romanesci, de Radu Popescu. III. Chronic'a Tierii Moldaviei, de suppositulu Mustea.

Pretiulu ambeloru tomuri, 3 florini val. a.

Dein Magazinulu historicu alu Daciei publicatu de A. Tr. Laurianu si Nic. Balcescu intre anii 1845 si 1847 in cinci tomuri, mai avemu la redactiune numai tom. IV. si V. in pucine exemplãrie, pretiulu càte 2 fl. de 1 tomu. Materiile coprese in acestea tomuri sunt independente de celelalte tomuri, care se potu trage de a dreptulu dela dn. Laurianu in Bucuresci, séu prìn librari'a S. Filtsch in Sibiu.

Manualu de filosofia si de literatur'a filosofica de W. Traug Krug; tradusu dupa a trei'a editiune de A. Tr. Laurianu, professoru de filosofia. Tom. I. Bucuresci, 1847.

Istori'a revolutiunei romane dela 1821, de C. D. Aricescu directoru la Archivele statului. Craiova, in editur'a tipographiei romane G. Chitiu si I. Theodorianu 1874. 8° mare, pagine 382. Alu duoilea tomu coprende documentele seu actele justificative, dupa care s'a scrisu acésta historia (Vedi recensiuinea scurta in Nr. 14). Pretiulu exceptionale aici la redactiune: 3 fl. 60 cr. comptantu; in Romani'a 10 lei n.

Cuventari besericesci, scrise de I. P. Papiu, preotu de dieces'a Gherlei, spiritualu la institutulul correctoriu reg. transilvanu, assessoru consistoriale. Tom. II. Gherl'a. Cu literere tipografiei diecesane 1874. 8° mare, pag. 324 Pretiulu 2 fl. v. a.

Acestu tomu coprende 38 de predice. Abonãtii au fostu 595 (vedi indata dupa titlu si dupa dedicatiune).

Femei Celebre si femei mai pucinu demne

*) In acésta carte s'au furisiatu mai multe erroru, deintre care pe càteva le correge insusi autoriulu la pag. 157. Cu tóte acestea, meritulu d.-lui Iarcu la compunerea acestui cathalogu este si remane in ochii tuturoru romaniloru competenti, do mare valóre.

de a fi cunoscute. Portrete culese dein mai multe opere si arangiate de Iulia Sacellariu, nascuta Iarcu. Bucuresci, Tipografia nationala 1874. 8° micu, pag. 62. Pretiulu 45 cr.

Femeile, de Iuliu Pederzani. Traducere de Iunius. Barladu, 1873. 8° micu, pag. 73. Pretiulu 40 cr. v. a.

Acumu candu lumea civilisata se ocupa cu marea cestiune a drepturilor si a pozitiei cuvenite femeiloru in societatea omenesca, cu educatiunea si instructiunea sexului femeiescu preste totu, acestea duoe carticele se potu considera cu totu dreptulu cá fórte bene venite pentru publiculu nostru romanescu.

Dictionariulu unghurescu-romanescu, compusu de Georgie Baritiu. Brasiovu 1869, form. 8° mare, 41 cóle, se afla depusu spre vendiare la librariile dein Brasiovu, Sibiiu, Clusiu, Lugosiu, Temisiór'a, Aradu, M. Sigetu, cu pretiulu originale ficu 3 fl. 70 cr. leg. tiépenu cu piele, si 3 fl. 20 cr. v. a. leg. usioru.

Tóte acestea carti se vendu comptantu. Celu mai usioru modu de ale abona, este prin posta.

Nr. 214—1874.

Pre bas'a bugetului preliminaru pe 187⁴/₅ de adunarea gen. a asociatiunei tienuta la Dev'a in 10—11 Augustu a. c. sub Nr. prot. XXII., se publica prin acést'a concursu, la urmatóriele ajutórie:

- 1) La duoe ajutórie de câte 36 fl. v. a. pentru duoi sodali de meseria, calificati de a se face maiestri.
- 2) La 10 ajutórie de câte 15 fl. v. a. pentru 10 invetiacei de meseria.

Terminulu concursului se defige pe 25. Octobre cal. nou 1874.

Concurentii la ajutóriele de sub 1 si 2 au se'si tramitia concursele loru incóce, pâna la terminulu indigitatu, proviedute incátu pentru sodali, cu atestatu de botezu si de portare morale, cum si cu adeverintia dela maiestrulu respectivu, cá suntu calificati de a se face maiestrii; ér' incátu pentru invetiacei, concursele se fia proviedute cu atestatu de botezu, de portare morale, cum si cu adeverintia dela maiestrulu respectivu, despre desteritatea si diligintia in meseria cu care se ocupa.

Dein siedinti'a extraordinaria a comitetului asociatiunei transilvane tienuta la Sibiiu in 15. Septembrie 1874.

Nr. 214—1874.

Adunarea generale a Asociatiunei transilvane tienuta la Dev'a in 10—11. Augustu a. c. prin conclusiunea de sub Nr. prot. XXXI. a insarcinatu pe Comitétulu Asociatiunei, cá se dea diplome de recunoscintia publica pentru acelu preotu, docente ori

altu barbatu romanu, carele pe calea despartimentului cercuale respectivu, va documentá, cumca dupa svatulu, indemnulu si impulsulu seu, 10 baieti romani imbracisiara cariera meserieloru, séu cá 10 baieti cerceteza scólele normali si superioare.

Comitetulu deci, si-implinesce numai o sacra datorintia nationale, candu aduce susu amentia conclusiune salutaria a adunarei generale prin acést'a la cunoscintia publica, provocandu si din parte'si, pe fiacare barbatu romanu a emulá pe acestu terenu nobilu, ce are de scopu incuragiarea romaniloru pentru imbracisiarea industriei si a meserieloru, cum si latirea culturai si a scientieloru, pre cátu se póte, intre tóte straturile societatiiei romane.

Dein siedinti'a extraordinaria a comitetului asociatiunei transilvane tienuta la Sibiiu in 15. Septembrie 1874.

Iacobu Bologna,
v.-presiediate.

Ioane V. Rusu,
Secret. II.

Deschidere de prenumeratiune la:

Istori'a regimentului alu II. romanescu granitiaru,

cunoscutu astadi cá regimentulu de linia Nr. 50 sub numele marelui duce de Baden.

Sangele romanescu a cursu in torrente cu ocasiunea totoruru campanieloru bellice, la câte a participatu imperiulu, atátu sub nume de imperiu alu Romaniloru, cátu si sub nume de austriacu. Multe regimente imperatesci sunt compuse séu preste totu, séu in aloru majoritate, dein ostasi de nationalitate daco-romana, in altele éraasi elementulu romanescu se afla in minoritate, dara sangele se vérsa si in minoritati, cá-ce glontiele si esplosiunile nu intréba, déca cineva s'a nascutu dein poporu mai mare séu mai micu. In acesti 170 de ani s'a intemplatú fórte raru, cá virtutile bellice ale romaniloru se fia fostu recunoscute si publicate dein vreo parte órecare. Pre candu ale altora era trombitiate dela o margine pana la cealalta a imperiului, virtutile militare ale romaniloru, séu cá se trecea cu tacerea, séu ceea ce era si mai asupritoriu, acelea se adscriá ostasiloru de alte nationalitati, pentru cá se se iupene cu ele, éra modestia prea moderata a romaniloru ii facea se taca si se suferé nedreptatea. Uneori se intemplá si mai reu: câte unu veneticu inpertinente care'si cautá pânea si inaintarea in armat'a austriaca, avea fruntea cá se declare dein capulu locului, cá soldatii de nationalitate romanésca aru fi „unu materialu reu;“ intraceea elu chiaru cu ajutoriulu acelu „materialu“ inaintá pâna la cele mai inalte ranguri ostasiesci.

Ne-amu propusu a da la lumina in limb'a nóstra, o parte mare dein faptele regimentului II. romanescu, incependu dela infientiarea lui dein 1764 pâna la a. 1866. Nu cá dóra acesta ar fi fostu singurulu regimentu romanescu care s'a distinsu in fapte mari si glorióse, cá-ci mai sunt si altele care au rivalisatu cu elu pe cariera pre cátu nobile, pre atátu si grea, ci pentru cá despre acestu regimentu amu avutu la mâna mai multe documente, ne indemnaramu a le reproduce pentru generatiunile presente. Noi amu pusu labórea; rogamu pe publiculu lectoriu cá se ne dea spelese tipariului pe vreo 4 cóle 8°, tiparite cu litere garmoud, adeca câte 40 cr. v. a. (1 francu). Acést'a carte va esi de sub tipariu in treidicei de dile; intr'aceea sumusiórele de abonamentu se potu transmite séu de-adreptulu la redactiunea Transilvaniei, séu la editorii Römer & Kamner aici.